National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

Second class mail registration number — 1089.

National Library Bibliothèque Nationale
OCT 1 1979
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

RAHVUSVAHELINE LASTE AASTA

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 70 (2609) XXVIII aastakäik — Neljapäeval, 20. septembril 1979 — Thursday, September 20, 1979 — Üksiknumbri hind 40 centi

Hitler-Stalini pakt sõlmiti Stalini ettepanekul

Luzernis toimunud Euroopa inimõiguste konverentsil arutati poliitilist ja majanduslikku olukorda N. Liidu mõjualustes riikides

STOKHOLM — 24.—26. augustil toimus Luzernis, Shveitsis, viies Euroopa konverents inimõiguste ja rahvaste enesemääramisõiguse kaitseks. Konverentsi korraldajaks on Shveitsis registreeritud samanimeline organisatsioon, kuhu on koondunud parlamentide liikmed ning poliitiliste ja humanitaarsete organisatsioonide ja eksiilgruppide esindajad, Shveitsist, Austriast, Lääne-Saksamaalt, Benelux maadest ning Rootsist. Seekordse konverentsi peateemaks oli inimõiguste rikkumised ja olukord 5-es satelliitmaas Euroopas ja kommunistlikus Albaanias ning Jugoslaavias.

Konverentsi esimesel päeval oli kolm sissejuhatavat referaati ning pressikonverents. Ettekanded olid: Hitler-Stalini paktist, poliitilisest olukorrast satelliitmaades ja majanduslikust olukorrast satelliitmaades Ida-Euroopas.

Hitleri ja Stalini paktist kõneles tuntud Saksa parlamendi liige krahv Hans Huyn. Poliitilisest olukorrast satelliitmaades ja Helsingi nõudmistest rahvusvahelise õigus professor ja Austria parlamendi ja Euroopa Nõukogu ja URO inimõiguste komisjoni liige Ermacora. Majanduslikku olukorda satelliitmaades ühenduses Euhoopa Julgeoleku ja Koostöö Konverentsiga analüüsis Stefan Bethlen, Münchenist.

Konverents langes ühte Hitler-Stalini pakti sõlmimise 40-nda aastapäevaga. Referendi arvates tuli pakti sõlmimise initsiatiiv Stalinilt.

15. juunil 1939. a. olevat Bulgaaria saadik Dragnoff Berliinis teatanud von Weizäcker'ile, Saksa välisministeeriumi riigisekretärile, et N. Liidul olevat huvi Bessaraabia annekteerimiseks, määravaks mõjuks Balti riikide üle ja mittekallaletungi pakti sõlmimiseks Saksamaaga. 21. augustil 1939 olevat Hitler saatnud Stalinile isikliku kirja, milles ta teatanud, et ta aktsepteerib Molotovi poolt esitatud mittekallaletungi pakti kava.

N. Liidu poolt soovitud lisa, salaprotokolli suhtes pidas Hitler vajalikuks vastutava Saksa riigimehe Moskvasse läbirääkimistele sõitmiseks.

Nii ka sündis ning 23. aug. 1939 kirjutas Ribbentrop Moskvas alla N. Liidu ja Saksamaa vahelisele mittekallaletungi lepingule ja selle salajasele lisaprotokollile mõjusfääride jagamiseks. Balti riigid, Soome, Ida-Poola ja Bessaraabia loovutas Hitler Stalinile. See kokkulepe andis Hitlerile vabad käed ja majanduslikku abi Teise maailmasõja alustamiseks 1. sept. 1939. a. Poola vastu, mis lõppes Poola neljanda jagamisega Saksamaa ja N. Liidu vahel.

Ida-Poola, Balti riikide, osa Soome ning Bessaraabia ja Põhja-Bukoviina vallutamisega suurenes N. Liit 457.000 ruutkm. ja 21,2 milj. inimese võrra.

Valitseb arvamine, et vastutus Teise maailmasõja puhkemises ei lasu ainult Hitleril, vaid samal määral ka Stalinil. Nürnbergi protsessil keeldus N. Liit arutamast Hitler-Stalini pakti küsimust.

Referendi arvates langeb sakslastele vastutus Hitleri tegude eest pakti sõlmimisel ja sakslased peavad sellepärast töötama raudeesriide taha jäänud inimeste kasuks vaba Euroopa huvides.

Muu hulgas mainis referent ka. et Karl Marx olevat juba 100 aasta eest hoiatanud Vene imperialistliku poliitika eest.

Hitler-Stalini pakti sõlmimise 40 aastapäeva puhul on ilmunud Saksa ja Shveitsi ajakirjanduses palju kirjutusi ning vastavate maade TV-des on esitatud mitmeid programme selles küsimuses. On arusaadav, et Moskva oli sunnitud reageerima. Izvestija püüab õigustada Stalin-Hitleri pakti sõlmimist. Paktiga olevat N. Liit võitnud kaks aastat rahu relvastamiseks. Moskva vaikib aga salajasest lisaprotokollist.

Poliitilisest olukorrast satelliitmaades ja Helsingi nõudmiste üle kõneles, nagu juba mainitud, prof. Ermacora. Ta esitas rea fakte inimõiguste rikkumistest ja poliitilisest survest Ida-Euroopas. Referent avaldas lootust piiride muutmiseks Euroopas pikemas perspektiivis.

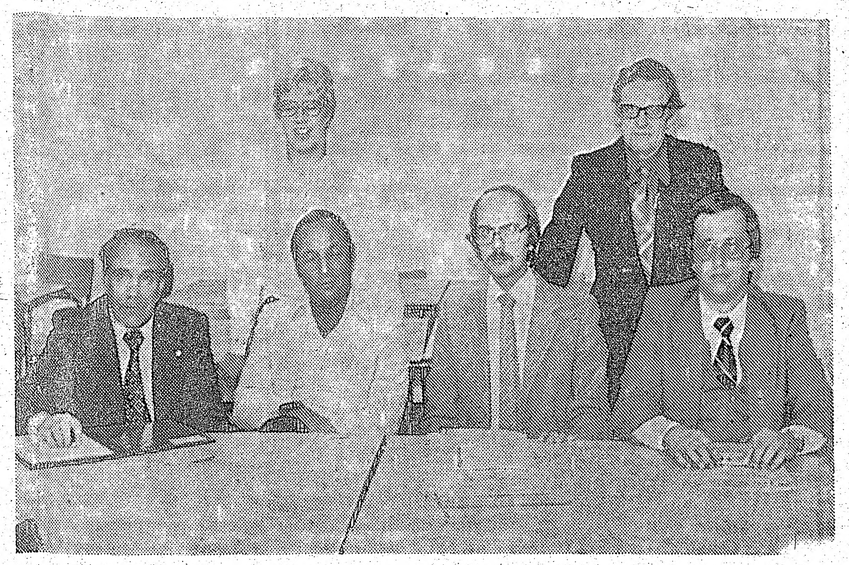

Möödunud nädalal toimus Torontos ESTO-80 peakomitee rahvatantsuala juhataja Uno Tohveri külaskäigu puhul nõupidamine Sihtasutus Eesti Päevade juhatusliikmete ja Kungla rahvatantsu rühma esimehega. Pildil vasakult istumas T. Metsala, U. Tohver, T. Tõsine ja T. Marley, seisavad T. Kütti ja H. Toomsalu. Foto: Vaba Eestlane

USA-st 2000 osavõtjat ESTO-80-le

Baltimore linnapea kutsutakse Stokholmi pidustustele aukülaliseks

STOKHOLM — Baltimore 1976-nda aasta ülemaailmsete Eesti Päevade linna linnapea, kes üritusele silmapaistvat abi andis ja isiklikult kohal oli, kutsutakse ESTO-80 USA komitee poolt aukülaliseks Stokholmi-Estole tuleval aastal, jutustab Eesti Päevalehele Stokholmis külaskäigul viibiv selle komitee esimees arhitekt Peeter Kiik, 33.

Ettevalmistused Ühendriikides lähevad hoogsalt ja tema arvestuste järele tuleb sealt tuleval aastal Stokholmi umbes 2000 eestlast. Kuna need ühtlasi on ka ameeriklased, siis on see suurimaid ameeriklaste ühisreise Rootsi, mis kunagi on toimunud

ja ületab juba sellepärast ka USA-s asuvate rootsi väliskorrespondentide tähelepanu, arvab Peeter Kiik.

Praegu on ESTO-80 USA-komitee poolt reserveeritud kolm charter-lennukit. Sealjuures on võimalus saada ka neljandat, kui reisijate arv kasvab. Ühisreisist, mis stardib New Yorgist, arvestatakse osavõtjaid umbes 1000, teist samapalju tuleb aga tõenäoliselt USA lääneranniku kult.

Seal on otsereiside kasutamine majanduslikult kasulikum ja ettevalmistamisel on rida reisigruppe.

Paljud, kes on seotud eri aegadega, tulevad omal käel.

Meil USA-komitees on juba praegu teatud ülevaade, kuna enamus kasutab meie vahendust majutusküsimustes," ütleb külaline, kes kohtamisel ESTO-80 peakomitee juhatusega mh. esitas USA-poolse esinemiskava.

„Koondame Ameerika mandri esinejad, peamiselt noored, üheks esinemisrühmaks, mille kooseis on umbes 60 inimest ja milline siis Stokholmis pakub külakosti viiel eri etendusel. Peakomitee nõusolekul lähevad nende esinemiste sissetulekud noorte sõidukulude katteks, kusjuures osa katab ESTO-80 USA-komitee.

Oleme aga seadnud eelduseks, et subventsioneeritavad noored kõik õpiksid ära ka laulupeo kava ja laulaksid kaasa üldkooris. Noored hääled on ju nii vajalikud. Muide rõhutaksin, et selles rühmas on kõik noored juba varem esinemiskogemusi saanud ja näit. laulu- ja muusikagruppidel ilmunud oma plaate," mainib Peeter Kiik.

N. Liit suurendab Eestis röövmajanduse tempot

N. Liit suurendab eesti põlevkivikaevanduste produktsiooni, hävitades üha suuremas tempos Eesti maapõuevarasid. Nii kirjutab partei ajaleht „Rahva Hääl" oma 6. septembri numbris Kohtla Järvelt:

Põlevkivibasseini suurimas, Sirgala karjääris on lastud käiku uus kaevandusjaoskond nr. 6, mille aastavõimsus on 900.000 tonni põlevkivi. Seega on ennë tähtaega täidetud meie vabariigi töötajate poolt käesolevaks aastaks võetud sotsialistlike kohustuste üks peamisi punkte.

Põlevkivikihti paljandab uues jaoskonnas Eestis esimene moderniseeritud sammdraglan, mille kopamaht on 15 kuupmeetrit ja jäik nool 90 meetri pikkune. Selle ekskavaatori meeskonna eesotsas on Oktoobrirevolutsiooni ordeni kandja kommunist Mihhail Fofonov.

Kommunist kõrvaldas kommunisti

NEW DELHI — Afganistani uus võimumees peaminister Hafizullah Amin, kes kõrvaldas äsja võimult senise kommunistliku presidendi Nur Mohammed Tarakki. võttis raadiokõnes omaks, et ta elimineeris võimu ülevõtmisel oma vastased. Amin võttis endale presidendi tiitli ning kuna ta on ühtlasi kommunistliku partei esimees, siis kontrollib ta kogu võimuaparatuuri. Endise presidendi Tarakki saatuse kohta puuduvad igasugused andmed ning diplomaatilistes ringkondades arvatakse, et ta sai surma võimu ülevõtmisel.

Amin kinnitas, et Afganistani hakkab valitsema Revolutsioonilise Nõukogu ja Rahva Demokraatliku Partei sildi all opereeriv kommunistlik partei. Uue presidendi deklaratsiooni kohaselt säilitab Afganistan oma sõbralikud ja tihedad sidemed N. Liiduga.

*

Üks Pakistani raadiojaam tegi möödunud teisipäeval teatavaks, et Afganistani võimult kõrvaldatud president Tarakki on surnud kuulihaavadesse, mis talle ilmselt tekitati kui peaminister Amin võimu temalt üle võttis.

Valitsuse võimalused majanduskriisi lahendamiseks väiksed

WASHINGTON — International Monetary Fond on teinud uurimuse, kui palju valitsused saavad kaasa aidata majanduslikkude raskuste kergendamiseks ja on jõudnud lõppjäreldusele, et võimalused selleks on väikesed. Uurimuses mainitakse, et tööstusriikide valitsused on teinud käesoleval aastal oma majanduslikkude kalkulatsioonide tegemisel juba suure vea sellega, et nad ei ole osanud arvesse võtta majanduskriisi Ühendriikides ja järjekordset ölihindade tõstmist. Fond'i eksperdid mainivad, et majanduselu juurdekasv 1978. aastal oli keskmiselt 4 protsenti, kuid käesoleval aastal on see langenud 3 protsendile.

Eesti Kunstide Keskus
RANNIT' REBAS' BERENDSEN
3. ja 4. novembril

Ühendriikide sõjavägi kuivab kokku

Ei leidu vabatahtlikke, kes oleksid huvitatud sõjamehe karjäärist

WASHINGTON — Ehkki Ühendriikide Kongress püsib esialgu sõjaväe sundteenistuse uuesti sisseseadmiseks tõrjuval seisukohal, suureneb surve sundsõjaväeteenistuse uuesti rakendamiseks pidevalt. Olukord vabatahtliku sõjaväeteenistuse rakendamisel muutub üha halvemaks, kuna nende noorte arv, kes on sõjaväelase kutsest huvitatud, kuivab kiiresti kokku.

Ametlike andmete kohaselt ei suutnud kõik neli relvaliiki täita aprilli, mai ja juunikuu norme uute sõjaväelaste vastuvõtmiseks.

Nii lõpuks oli Ühendriikide aktiivsete sõjaväelaste arv langenud 2.024.000-le, see on 200.000 vähem kui kuus aastat tagasi, mil Ühendriikides kehtestati vabatahtlik sõjaväeteenistus.

Sealjuures märgitakse, et puudujääk oleks olnud isegi tunduvalt suurem kui ametivõimud ei oleks alandanud kvootasid uute sõjaväelaste vastuvõtmisel.

Sõjaliste jõudude eksperdid mainivad, et presidendi poolt nimetatud komisjon määras 1970. aastal Ühendriikide vabatahtlike sõjaväelaste arvu kindlaks 2,5 miljoni mehele ja naisele.

Alates sellest ajast peale on kvootide arvu kõigi relvaliikide alal pidevalt vähendatud, et täita ettenähtud norme.

Kui neid norme ei oleks vähendatud, siis oleks sõjaväe koosseis praegu 20 protsenti alla ettenähtud suuruse.

Vabatahtlike sõjaväelaste lippude alla tõmbamiseks on pidevalt vähendatud ka nõudeid sõdurite eelharidusele, mis toob kaasa olukorra, et sõjaväelaste hariduslik tase langeb pidevalt.

Samuti väheneb märgatavalt valgete arv sõjaväes ja mustade domineerimine on eriti märgatav maaväes.

Esindajatekojas oli äsja häältusel ettepanek nende noorte sõjaväeteenistuseks registreerimiseks, kes saavad pärast 1. jaanuari 1981 18-aastaseks kuid Esindajatekoda lükkas selle ettepaneku tagasi.

Nixon külaskäigul Hiinas

Kanada ja Hiina vahelised sidemed süvenevad

PEKING — Ühendriikide endine president Richard Nixon saabus külaskäigule Hiinasse. Nixon mainis, et tema reisi eesmärgiks on kinnitada hiinlastele demokraatide ja vabariiklaste partei üksmeelt Hiina poliitika määritlemisel. Hiinlased ei ole teatavaks teinud Nixoni külaskäigu kava kuid tõenäoliselt on endisel presidendil kohtumine Hiina peaministri Hua Guofengi ja peaministri asetäitja Den Xiaoping'iga.

Hiinas külaskäigul viibib ka Kanada endine peaminister ja praegune opositsiooni juht Pierre Trudeau, kes sooritas ringreisi Tiibetis.

Hiinas viibinud Kanada parlamendiliikmete delegatsioon saabus Hong Kongi kus delegatsiooni juht James Jerome kinnitas, et see külaskäik aitas süvendada Hiina ja Kanada vahelisi sõprussidemeid.

James Jerome mainis, et kanadalased tahavad kaasa aidata Hiina moderniseerimise programmi teostamisel tööstuse ja põllumajanduse aladel, pakkudes hiinlastele eriti tõhusat toetust põllumajanduse moderniseerimisel.

Kanada ja Hiina vahel on sõlmitud kokkulepe, mille alusel hiinlased ostavad kolme aasta jooksul Kanadalt 10 miljonit tonni nisu.

Samal ajal soovivad hiinlased müüa senisest suuremal määral Kanadas oma tekstiilsaadusi.

Mustade terroristide veretöö

Rodeesias mõrvati parlamendiliige ja kaks tema kaaslast

LONDON — Londonis toimuv konverents Rodeesia tuleviku lahendamiseks ei arene vastastikuste kompromisside suunas kuna pooled pole nõus üksteisele järelandmiste tegemisega. Inglased esitasid Rodeesia uue põhiseaduse kava, milles valgete õigusi on tunduvalt kärbitud, kuna valgete osatähtsust parlamendis piiratakse ja valgetelt võetakse veto õigus parlamendi otsuste üle ning neile ei anta ka sõjaväe ülemjuhataja kohta.

Terroristliku Patriootilise Rinde juhid vaidlevad Inglismaa kompromissettepanekule vastu, kuna nad ei taha anda valgetele mingisuguseid eriõigusi nende huvide kaitseks.

Vahepeal on Patriootilise Rinde partisaniüksuste koosseisu kuuluvad terroristid alustanud jälle oma hirmutegusid Rodeesias,

kavatsedes sellega nähtavasti Muzoreva valitsust ja rahva poolt valitud uut parlamenti mõjutada ning neid Londonis järelandmistele sundida. Nii tungisid partisanid kallale ühele Rodeesia mustale parlamendiliikmele ja tema kahele kaaslasele, mõrvates nad kirvestega. Mõrv toimus 60 miili põhja pool Rodeesia pealinna Salisbury.

47-aastane parlamendiliige Terence Mashambanhaka saabus sündmuskohale selleks, et kontakti võtta ühe partisanide grupiga, kes varjas ennast metsades.

Parlamendiliikme ülesandeks oli partisanidega läbirääkimisi pidada ja neid mõjutada valitsuse poolt väljakuulutatud amnestia seaduse alusel allaandmisele.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 8, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

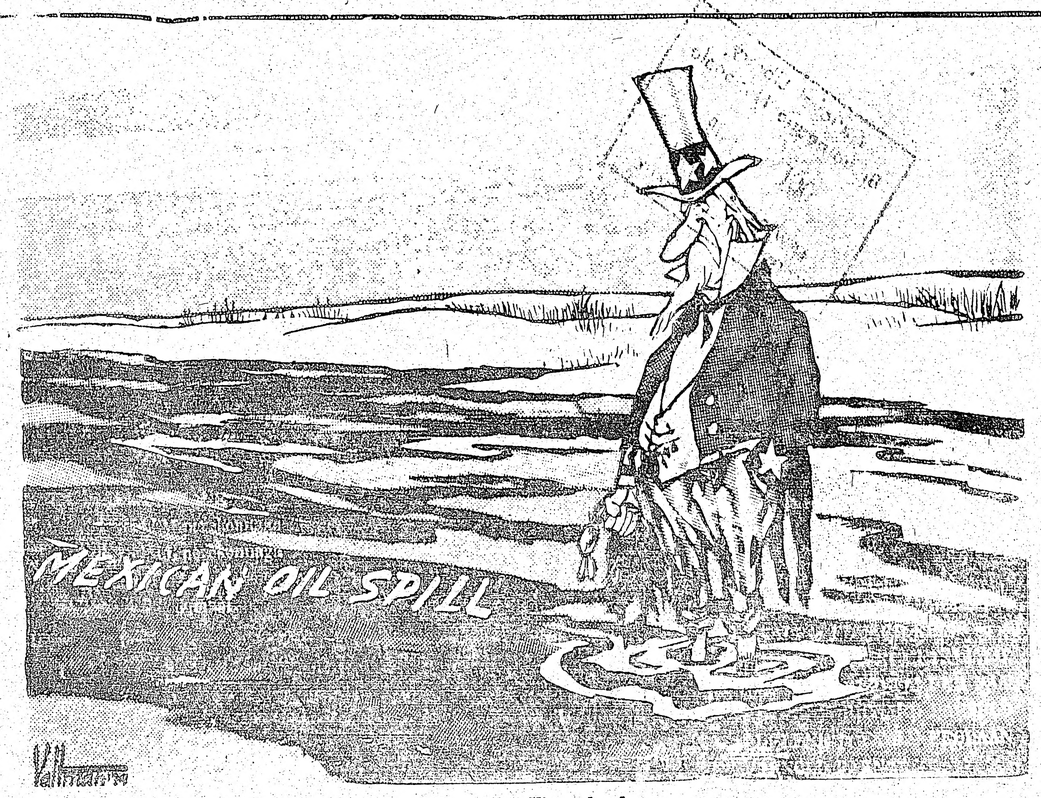

Ameerika mõtleb õli puudusele.

Vabadusvõitlus vajab süsti

Meie kesk- ja vabadusvõitluse organisatsioonides on sageli räägitud vajadusest meie vabadusvõitluse elustamiseks ja sellele uute elustavate süstide andmisest. Eestlaste Kesknõukogu Kanadas üldkoosolekutel, samuti teiste maade ja mandrite keskorganisatsioonide kokkutulekutel ning juhatuste ja erikomisjonide koosolekutel arutatakse tihti meie vabadusvõitluse tõhustamise võimalusi ning otsitakse teid praegusest ummikust ja kinnikülmunud olukorrast välja pääsemiseks. Seni ei ole siiski seda salavõtit leitud, mis avaks meile uksed maailma massimeediate, vaba maailma valitsuste ja Liitunud Rahvaste Organisatsiooni juurde ning võimaldaks tõsta meie rahva probleeme maailma avalikkuse ette.

Meie oleksime ülekohtused kui meie väidaksime, et meie organisatsioonid ning vastavad institutsioonid oleksid meie vabadusvõitluse suhtes olnud passiivsed ja ei oleks otsinud ja taotlenud võimalusi meie probleemide esile tõstmiseks ja Balti rahvastele tehtud ülekohtu selgitamiseks. Meil tarvitseb ainult meenutada näiteks Eestlaste Kesknõukogu Kanadas ning Läti ja Leedu keskorganisatsioonide poolt organiseeritud Balti Õhtud Ottawas, Eesti Rahvuskomitee Kanadas algatusi ja sidemeid Ühendriikide Kongressiga ja valitsusega kontaktide otsimisel, Ühendatud Balti-Ameerika Komitee energilist tegevust Washingtonis ja BATUN'i liikmete ennastohverdavat ja aeganõudvat tööd Liitunud Rahvaste Organisatsiooni liikmesriikide esindajatega kontaktide otsimisel. Samasugust tööd meie vabadusvõitluse alal on teinud Eesti keskorganisatsioonid Rootsis ja Austraalias.

Kahtlemata on need algatused ja üritused teataval määral tulemusi andnud ja aidanud Balti riikide ja rahvaste probleeme selgitada ja päevakorral hoida vaba maailma poliitilistes ringkondades, kuid kahjuks laiemate massi-de hulka ei ole meie oma selgitustööga pääsenud. Oleme sunnitud konstateerima, et suuremate ajalehtede veerud on meie selgitustöö artiklitele suletud ning meie probleeme ei taha käsitada ka raadio- ja televisioonisaated. BATUN'i tegevuse raamides on paljude Liitunud Rahvaste Organisatsiooni liikmesriikide esindajad kaastundlikult ära kuulanud ülevaated Balti riikides praegu valitsevatest olukordadest ning balti rahvastele tehtud ülekohtust, kuid sinna see asi on jäänud. Keegi ei söanda balti rahvaste saatust Liitunud Rahvaste Organisatsioonis avalikult kas või mööda minneski puudutada, veel vähem Balti riikide küsimuses mingit ettepanekut teha. Kõike seda nähes jääb mulje, et balti rahvad on nagu ajaloo raamatu leheküljedelt maha kustutatud, neist ei taheta enam palju kuulda ning läänerii-kide esindajatel on oma eksisammude ja saamatuse varjamiseks neist piinlik rääkida.

Meie ei saa sealjuures siiski unustada, et Balti riikide küsimuse läänemaailmas päevakorralt kustutamine on suurelt osalt seotud ka praeguse rahvusvahelise olukorraga. Maailmas on praegu nii palju probleeme ning N. Liit on niivõrd laial rindel pealetungil, et Ameerika Ühendriikidel ja teistel läänerii-kidel ei ole lihtsalt aega, energiat, mahti ega jõudu hakata tegelema sellise nende arvates kolmanda järgu küsimusega nagu seda on Balti riigid. Kes hoolib veel Balti riikidest kui N. Liit on toonud Ameerika külje alla Kuubale oma lahingubrigaadi, kellel on aega mõtelda kolmele miniatüürriigile Läänemere ääres kui kogu Kesk-Ida käärib ja Araabia riigid ähvardavad läänerii-kidel hinge kinni pigistada õlieksportdi lõpetamisega ja kellel tulevad mõttesse Balti riigid kui Castro palgasõdurid ja nõukogude relvadega varustatud terroristid üritavad Aafrikas uute riikide vallutamist? Nagu näeme, on läänemaailma probleemid väga suured ja Balti riikide küsimus võiks akuutsemal kujul üles tõusta alles siis kui Ameerika Ühendriigid ja ta liitlased on üle saanud oma letargilisest olukorrast ning on asunud ise defensiivi asemel ofensiiv. See ofensiiv peaks tulema ja peaks üsna kiirelt saabuma, sest kui praegune olukord jatkub, siis saabub kord päev kus kogu läänemaailma vastupanu variseb täielikult kokku ning kommunism teostab oma maailmavallutamise plaanid.

Selleks võimalikuks ofensiiviks peame ka meie olema valmis ja selleks eeltöid tegema, et Balti riike jälle ära ei unustata, eriti kui Balti riigid annavad erakordse võimaluse N. Liidu kahepaikse poliitika, ülekohtuste sammude ja rahvusvahelise õiguse rikkumise paljastamiseks. Juba varem on mitmel puhul mainitud, et Balti riigid peaksid oma olukorra selgitamiseks avaldama mõningates vaba maailma suurajalehtedes lehekülje suurusi kuulutusi, kus lihtsalt kuid selgelt massidele selgitatakse Balti riikide vägivaldse anastamise ning punaarmee tankide toetusel korraldatud „vabad valimised". Antud olukorras oleks selline kuulutuste avaldamine üks praktilisemaid mooduseid meie asja seletamiseks ja selgitamiseks ning selle küsimuse peaksid üles tõstma Balti riikide ühised vabadusvõitluse organisatsioonid nii siinsel mandril kui ka mujal.

Selline selgitustöö nõuab kahtlemata raha, kuid eesti, läti ja leedu rahvusgruppidele ei tohiks see hea tahtmise juures üle jõu käia. Summad nendeks kuulutusteks tuleks korjata eriaktsioonide korras ning need hoida lahus keskorganisatsioonide tavalistest eelarvetest. Kogemused näitavad, et inimesed annavad sellisteks eriaktsioonideks kergemini raha kui keskorganisatsioonide üldiste väljaminekute katmiseks. Kui meil ja teistel balti rahvusgruppidel on vabas maailmas suured säästusummad, kinnisvarad, ärid ja muud varandused, mis tõusevad sadadesse miljonitesse dollaritesse, siis peaks sellistele kuulutustele majandusliku tagatise andmine olema mitte ainult teoreetiliselt vaid ka praktiliselt täielikult teostatav.

Kas ei oleks väärt neid mõtteid meie keskorganisatsioonide juht-konnas ja peakoosolekutel lähemalt kaaluda ja vastavad otsused teha?

K.A.

Miks ebaõnnestus Kuuba vabastamise operatsioon

Ühendriikide juhtkonnal ei olnud närvi Bay of Pigs'i operatsiooni vajalikuks toetamiseks

Kuuba diktaatori Fidel Castro poliitiline aktiivsus viimastel aastatel ning tema tihe koostöö N. Liiduga, mille tulemusena Castro annab oma sõdurid Kremli imperialistlike huvide viljelemiseks vene kindralite käsutusesse ja laseb vene vägedel maanduda Kuubal, on mitmel puhul tõstatanud küsimuse, miks ameeriklased ei likvideeri seda mürgipesa, mis on tekkinud Ühendriikide köögiukse taha. Meenutatakse, et ameeriklased üritasid 18 aastat tagasi Castro rezhiimi kukutamist n.n. Bay of Pigs'i operatsiooniga, mis aga täielikult ebaõnnestus. Küsitakse, kes oli selles fiaskos süüdi ning nüüd tagantjärele on avaldatud Castro rezhiimi kukutamise operatsiooni kohta huvitavaid andmeid, mis ei lase paista tolleaegset president John Kennedyt kuigi heas valguses.

Salajastest materjalidest, mis nüüd avalikkuse ette toodud, võib teha järeldusi Ühendriikide tolleaegsete poliitiliste ja sõjaliste juhtide otsuste ja seisukohtade kohta, mis aitasid otsustavalt kaasa Bay of Pigs'i operatsiooni ebaõnnestumisele. President John F. Kennedy korraldusel toimis 1961. aasta mais, mõned nädalad pärast Bay of Pigs'i operatsioone, uurimine ülekuulamistega,

kus esile kerkisid hävitavad lüngad Ühendriikide sõjaliste ja poliitiliste operatsioonide juhtimisel ja otsuste tegemisel.

Tunnistajate seletustest nähtub, et Ühendriikide valitsuse juhtivates ringkondades valitses Bay of Pigs'i operatsiooni teostamise ajal täielik segadus. Operatsiooni plaanid olid valmistatud suure kiiruga, neid muudeti viimastel minutitel ning nende praktiline teostamine toimus sõjaliste amatööride juhtimisel. Pärast selle ettevõtte läbikukkumist otsiti süüdlasi välisministeeriumi, CIA, Pentagoni ja Valge Maja ringkondadest, kusjuures püüti süüd vastastikku oma kaelast teiste kaela veeretada.

Sealjuures selgub aga kristallselgel kujul kuivõrd raske on demokraatliku süsteemi raamides teostada salajast sõjalist operatsiooni, mille organiseerimist ja teostamist ning selle üksikasju tahetakse avalikkuse eest varjata.

Kuubale teostatud invasioon pidi olema mitte ainult sõjaline vaid ka poliitiline saladus. Invasiooni pidid praktiliselt läbi viima Kuuba põgenikud Ühendriikide toetusel, kusjuures ameeriklastele pidi jääma võimalus antud abi alati kategooriliselt eitada.

Asjatundjad mainivad, et Ühendriikide tahe oma osavõtu täielikuks varjamiseks ja maskeerimiseks oli peamiseks põhjuseks, miks invasioon ebaõnnestus. Invasioonijõududele anti Ühendriikide osa varjamiseks sellisel määral pidurdavaid ja takistavaid eeskirju, et sõjalise operatsiooni teostamine vajalikul kujul muutus võimatuks.

See oli president Kennedy, kes vajutas poliitilistest kaalutlustest tingituna operatsioonile peale oma pidurdava pitsati.

Sealjuures tuleb aga märkida, et operatsiooni algatajaks ei olnud president Kennedy vaid hoopis president Eisenhower, kes 1960. aasta märtsis kinnitas, et Castro moodustab Ühendriikide külje all kommunistliku hädoohu ja ta tuleb kõrvaldada.

Kui Kennedy 1961. aasta jaanuaris presidenditoolile asus, siis oli Ühendriikide valitsus enda juba kaugele Castro vastu teostavasse operatsiooni sisse mässinud. Ühendriikide sõjaväelaste juhtimisel olid saanud invasiooniks väljaõppe tuhanded kuuba vabatahtlikud Guatemaalas, Nikaraaguas ja Floridas. Treeningut finantseeris Ühendriikide valitsus, kes andis sõduritele ka relvad.

Originaalse CIA plaani kohaselt pidid Kuuba eksiilsõdurid vallutama Trinidadi, mis asub sada miili Bay of Pigs'ist ida pool, Kuuba idarannikul. Sellel kohal olid kõik strateegilised eelised maandumisoperatsiooni teostamiseks kuid kahjuks ei olnud läheduses sobivat lennuvälja, mida oleks hädasti vaja olnud invasiooniarmeele taktikalise õhujõudude toetuse andmiseks.

Kui Kennedyle see plaan esitati, siis soovis ta uut plaani, mille läbiviimine ei oleks nii silmatorkav kui Trinidadi vallutamine.

Siis koostati uus tagasihoidlikum plaan, mille läbiviimiseks otsustati rakendada Trinidadi plaani 4000 sõduri asemel 1400 meest. Invasiooni kohaks valiti Zapata poolsaarel asuv Bay of Pigs, mille lähedal oli ka sobiv lennuväli.

Ühendriikide ühendatud sõjajõudude tookordne staabiülem kindral Lyman Lemnitzer ütleb, et ameerika sõjajõudude staabiülemad ei kiitnud seda plaani ametlikult heaks kuid nad andsid sellele oma vaikiva nõusoleku. Plaani praktilisel rakendamisel võeti arvesse terve rida poliitilistest kalkulatsioonidest tingitud asjaolusid. Selle asemel, et saata pagulasarmee kooosseisu kuuluvat väikest lennuväge invasiooni päeval Castro lennuväljasid pommitama, saadeti lennuvägi kaks päeva ennem maandumist oma operatsioone teostama. Rünnavatele lenduritele tehti korraldas, et nad maanduksid Floridas ning seletaksid, et nad on põgenenud Castro lennuväest. Tegelikult startisid need lennukid Nigaraaguast ameerika baasidest. USA merejõudude tolleaegne ülem admiral Burke väitis, et see pettemanöver oli tehtud Ühendriikide välisministeeriumi ettepanekul,

kuna sellega taheti näidata, et Kuuba oma lendurid atakeerisid ise oma lennuvälja Kuubalt. Õhurünnaku tulemused olid masendavad, kuna nendega ei suudetud hävitada Castro lennuväge, kuid pandi selle asemel Castro sõjajõud häireolukorda.

Siis tuli president Kennedylt õnnetu otsus, mis kujunes lõplikult saatuslikuks invasiooni õnnestumisele. Just enne invasiooni tegi president korralduse tühistada Kuuba eksiillendurite kavatsetud rünnakud Castro lennuväljade vastu, millede eesmärgiks oli lõplikult rivist välja lüüa Castro lennuväge. Kennedy nõuandja riigi julgeoleku küsimustes McGeorge Bundy mainib, et Kennedy tegi selle otsuse pärast nõupidamist oma välisminister Dean Rusk'iga. Tolleaegne kaitseminister Robert S. McNamara kinnitab, et selle kohtumise ja nõupidamise juures ei olnud teda ega staabiülemaid. Sõjaväe juhtkonnale ei teatatud sellest otsusest enne kui juba oli hilja seda muuta. Tagajärjeks oli, et Kuuba rannikul maale saadetud 1400 mehe hulgas hakkas suurt hävitustööd tegema pidevalt ründav Castro lennuvägi, mis otsustas võitluste käigu Castro kasuks.

Invasioonijõududega maale saadetud kuubalased kinnitasid, et nad kaotasid lennuväe toetuse ärajä.tmise tõttu ja paljud neist olid arvamisel, et Ühendriigid on neid petnud.

Miks Kennedy katkestas maandumise päeval õhujõudude rünnakud Kuuba lennuväljade vastu? Selle kohta ei ole saadud kindlat seletust ega vastust. Kindral Lemnitzer arvas, et välisminister kartis teiste Ladina-Ameerika riikide hukkamõistvat otsust kui oleks selgunud, et õhurünnakud tulid väljaspoolt Kuubat.

Välisminister Rusk väitis, et pärast kaks päeva enne maandumist toimunud õhurünnakuid Kuuba lennuväljadele valitses üldine segadus.

Arvati, et Havanna piirkonda ei tuleks enam teistkordseid õhurünnakuid teha ning president oli arvamisel, et see võiks toimuda ainult erakordsetes olukordades. Mõned tolleaegsed presidendile lähedal olevad isikud on veendunud, et kui sõjamehed oleksid Kennedyle selgeks teinud kuivõrd tähtis on õhurünnakute teostamine enne invasiooni, siis ei oleks president neile oma vetot peae

(Järg lk. 7)

Kommentaarid

Kas Ühendriikide salaluure on praeguses segipaisatud maailmas, kus N. Liit on pidevalt pealetungil, oma ülesannete kõrgusel? Kas Keskluure Agentuur CIA ning sõjaväelised luureorganid on võimelised venelaste maailmavallutamise operatsioone avastama ja jälgima ning võistlema edukalt KGB mitmepalgelise luurega ja põrandaaluse tegevusega? Nendele küsimustele on raske otsest vastust anda kuid paljud viimase aja sündmused, eriti vene võitlusbrigaadi ootamatu avastamine Kuubal, ei anna eriti head atestatsiooni USA luureasutuste võimete kohta ja lasevad ameeriklaste luureasutusi paista väga kahvatus valguses.

Kuigi CIA-l leidub oma kaitsjaid, et saa nad siiski salata, et Ühendriikide Keskluure Agentuur, kes kulutab aastas sadu miljoneid luuretegevusele ja kelle palgal on tuhanded ametnikud ja agendid, on saanud viimasel ajal paljude tagasilöökide osaliseks. Küsitakse, kus oli CIA kui kommunistid valmistasid Afganistanis ette oma riigipööret, miks ei olnul Ühendriikide agentidel selget ülevaadet Iraani poliitilise olukorra kohta, mis oleks võimaldanud Washingtonil võtta tarvitusele vajalikke abinõusid oma tohutute huvide kaitseks ja kas Ühendriikide luureaparatuur ei maganud sügavas unes kui venelased vedasid Kuubale raske kahurväega ja soomusmasinatega varustatud võitlusbrigaadi?

Kahtlemata on need küsimused õigustatud ja kahtlemata on ameeriklastel ja teisel läänerii-kide elanikkudel kelle julgeolek baseerub suurel määral Ühendriikide sõjalisele valmisolekule põhjust muret tunda ameeriklaste luureasutustele osaks saanud viimaste suurte tagasilöökide pärast. Ja kuidas olekski Ühendriikide senatil võimalik SALT II kokkulepet kinnitada kui senaatorid seisavad Kuubal venelaste uue agressiivse akti ees ning neil ei ole ühtegi garantiid, et Ühendriikide vastuluure on võimeline seoses SALT II kokkuleppega ameeriklasi petma ja selaja oma rakettide arvu või nende löögivõimet suurendama?

Kui Ühendriikide senati välis-komisjoni esimees senaator Frank Church nüüd eriti aktiivselt vene brigaadi toomist Kuubale kritiseerib ja selle seob SALT II kokkuleppe kinnitamisega senatis, siis ei saa sel puhul kahjuks unustada, et sama Frank Church oli see mees, kes oli üks suuremaid CIA atakeerijaid kui seda Kongressis arvustati ja selle tegevuspõllu piirijooni kitsamaks tõmmati. Frank Church on külastanud ka Kuubat ning sealt naasnult nimetas ta diktaator Castrot oma sõbraks. Churchi järsu meelemuutuse põhjuseks peetakse eelolevaid valimisi Idaho osariigis, kus Church tuleb senaatorina ümbervalimisele. Kalkuleeritakse, et senaator on oma koha pärast

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

22. ja 23. sept. dr. R. Pahapill. tel. 921-7777.

29. ja 30. sept. dr. A. Mae, tel. 493-7231.

ESTO MUTUAL FUND, LTD.

Aktsia hind 14. sept. $9.50

145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.

Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

hirmul ning on nüüd muutunud äkki konservatiiviks, taotledes valijate mõjutamiseks kommunistide suhtes kõva-käe poliitikat.

Kas ei olegi see nii, et paljudel Ühendriikide juhtkonda puutuvatel meestel puuduvad oma kindlad poliitilised seisukohad ja arusaamad ning need kõiguvad valimistest valimisteni üles ja alla? Kas ei ole sellest tingitud ka Ühendriikide kõikuv ja kindla suunata ning selgroota välispoliitika, millele president, välisminister ega Kongress ei suuda õiget värvi ega kindlat hoiakut anda?

o

„Kas ameeriklased on kaotanud oma närvid?" küsitakse Euroopas kui vaadeldakse ja analüüsitakse venelaste edu Kesk-Idas, Aafrikas ja Aasias. N. Liidu edasitung mitmes sektoris ja mitmes maailmajaos on jätnud lääne-euroopalastele paratamatult mulje, et Ühendriikide välispoliitikas puudub vajalik kindlus ja ettenägelikkus ning et ameeriklased purjetavad ohtudest valitseval maailmamerel tüürita laevana.

Euroopa rahvaid häirib esmajoones teadmatus, kas ameeriklased on valmis Euroopa kaitseks tuumasõda alustama kui seda nõuab olukord. Ameeriklaste kõikuv ja kahepaikne hoiak võib viia Kremli juhtkonna veendumusele, et Washingtonil ei ole isegi seina äärde surutult närvi tuumasõja alustamiseks, mis annab venelastele võimaluse konventsionaalsete relvadega kogu Euroopa vallutamiseks.

Paljud Euroopa eksperdid kardavad ka sellist olukorda, kus Ühendriikidest ja selle poliitikast pettunud Lääne-Saksamaa kuulutab enda N. Liidu survel neutraalseks, mis otsustab kogu Lääne-Euroopa saatuse. Sündmuste selline käik on seda tõenäolikum, mida kauem Ühendriigid vangutavad praeguste saamatuse ja otsustamatuse tuulte keerises ning ei oska üheski kindlas suunas hakata oma tulevikurada sammuma.

Lääne-Euroopa olukorda ja hoiakut võivad tulevikus tunduvalt muut ka majanduslikud tegurid, eriti energia kriis, mis on tihedalt seotud Kesk-Ida õlivarudega ja nende kättesaadavusega. Euroopa on elanud seni inflatsiooni tähe all, kuid selle asemele võivad tulla suured majanduslikud tagasilöögid ja kriisiajad, mis toovad kaasa tohutu tööpuuduse aidates teed valmistada punasel propagandal ning venelaste sissetungile Lääne-Euroopasse.

See ebakindel olukord näitab kui tungivalt läänemaailmas vajatakse praegu tugevaid ja ettenägelikke juhte, kes ei kuluta oma energiat mitte ainult sisepoliitiliste probleemide lahendamiseks vaid suunavad oma mõtted liikuma laiemalt ja haaravamalt. Praeguses olukorras oleks see suur viga kui riigimehed katsuvad oma sisepoliitilisi probleeme lahendada ainult sisemiste abinõudega ja reformidega. Sisepoliitilised probleemid on paraku tihedalt seotud välispoliitiliste probleemidega ja need riigimehed, kes seda ei taipa, ei ole võimelised oma riiki ja rahvast läbi ähvardavate ja hukutavate karide juhtima.

AMI

Sault Ste. Marie eestlaskond hoiab kokku

Pühitseti ühise suvekodu „Eesti Rand" 10. aastapäeva — Eesti Sõdalaste Sõpruspäevad möödunud suvel

SAULT STE. MARIE (VE) — Laupäeval, 15. sept., kogunesid Sault Ste. Marie eestlased oma suvekodusse „Eesti Randa", et tähistada selle ühiskodu loomise kümnendat aastapäeva. Kõige kokkuvõtlikumalt iseloomustab „Eesti Randa" peahoone õnnistamis- ja avamistalitusel maja alusesse müüritud eesti- ja ingliskeelne pidulik deklaratsioon, mis ütleb muu hulgas: See hoone on püstitatud Sault Ste. Marie linnas ja ümbruskonnas elavate eestlaste ühiseks suvekoduks ja kohaks, kus nende omakultuurilised üritused saaksid takistamatult edasi elada: eestlastele koduses miljöös, eestlaste hingelaadile omases vormis.

Vasakul: sarikate panemine Eesti Ranna peahoonele 1969. aasta suvel. Vasakult: Ants Lübek, Aleksander Suurna, Heldur Kiivit ja August Põld. Parempoolsel pildil: Lõbus vestlus Sõdalaste Sõpruspäeval. Istuvad vasakult: pr. Kaldma. pr. Lübek ja hr. Ott. Foto: V. Kaldma

Deklaratsioonile kirjutasid alla Sault Ste. Marie Eesti Seltsi nimel: esimees Ants Lübek, abiesimees Evald Joala (nüüd surnud), sekretär Ebba Põldmaa, laekurid Heldur Kiivit ja Matti Kommusaar, varahoidja Oskar Siitse ning usaldusmehed Väino Kaldma, Roman Kail ja Rudolf Selimets.

Ehituskrunt suvekodule osteti paar aastat varem. Vastav dokument on alla kirjutatud 27. juunil 1967. a. Tol ajal otsustas selts ehituskapitali kogumiseks avada ehitusfondi ja pöörduda kohaliku eestlaskonna poole toetuse saamiseks. Toetused hangiti seltsi usaldusmeeste ja annetajate vahel sõlmitud üksik-lepingute alusel.

Aktsioon algas 1968. a. aprillis ja lõppes 1978. a. sügisel, ajal, mil Sault Ste. Marie Eesti Selts muutus provintsivalitsuse poolt välja antud üriku alusel inkorporeeritud organisatsiooniks.

Sellel ajavahemikul sõlmisid usaldusmehed nimetatud lepingud 89 isikuga ja nelja kohaliku eesti organisatsiooniga.

Sel moel kokku pandud kapital, ulatudes üle kümne tuhande dollari, ei ole ju praegusel ajal kuigi suur summa. Teine niipalju või isegi rohkem on antud vabatahtliku tööjõu näol. Sellele lisanduvad annetused ehitusmaterjalide ja sisseseade näol, eriti aga Pensionäride Klubi kaudu osasaamine $7.500-lisest riiklikust toetusest, mille arvel ehitati majasse kamin ja toodi sisse kaunis mööbel. Need asjaolud räägivad juttu hästiõnnestunud projektist.

Kodule valitud, praktilises kasutuses natuke kohmakas nimi, „Eesti Rand" on siiski täiesti demokraatlikult, enamushääletamise põhimõttel, 27-nimest tehtud valik.

Tänavu varasuvel, 30. juunil ja 1. juulil, peeti „Eesti Rannas" esimesed Põhja-Ontario Eesti Sõdalaste Sõpruspäevad. Tegelikult kujunes koosviibimine kahe keskuse veteranide kokkutulekuks. Sault Ste. Marie eestlastele lisandusid külalised Thunder Bay'st

Teised Põhja-Ontario keskused jäid teadmata põhjustel kokkutulekust eemale.

Vaatamata nimetatud pettumusele kujunesid Sõdalaste Sõpruspäevad ülevaks elamuslikuks ürituseks, lugude ja laulude nädalalõpuks. Seda otsustati korrata pärast ESTO-80 möödasaatmist. Loodi sidet pidav sõdalaste esindus.

Päevade raames peetud laskevõistlustel tuli esimesele kohale Ants Lübek, kes võitis n.ö. „üle noa tera" Thunder Bay täpsuskiti Kalju Puna. EKN-u kohalik esindaja V. Kaldma andis võistluse võitjale auhinnaks eesti õllekapa.

Päevade piduliku õhtusöögi ajal kõneles neljakümnele koosolijale Sault Ste. Marie Eesti Seltsi esimees ja Teise maailmasõja veteran Ants Lübek, kes tõstis esile üldsuses ununema kippuvat sõjamehe osa eestlaste vabadusvõitlustes, kelledest, võibolla, tõesti kunagi „ainult tuul jääb jutustama",

kuid see tuulgi on väärt kuulamist, sest selles on kõikumata moraalne tugi tulevase eestlase võitlusvaimule.

Päevade jooksul võtsid sõna Artur Maasik, Elmar Põldmaa ja Kalju Männi (T.B.). Teadustaja ja ko-ordinaatori osas oli tegev V. Kaldma.

Päevi organiseeriva toimkonna koosseisus olid: Elmar Põldmaa, Väino Kaldma, Udo Sillavere, Ebba Põldmaa, Alviine Kaldma ja Maara Sillavere. Eriülesannetesse rakendatuna aitasid kaasa ürituse läbiviimisel Oskar Siitse, Artur Maasik, Ants Lübek, Helly Lübek, Sirkka Siitse ja pr. Hiiemaa.

Sault Ste. Marie eestlaskonna omakultuuriline ja seltskondlik tegevus on kulgenud aastaid rahulikus ja võib-olla isegi liigselt shabloonilises suunas. Omajagu seisukohtade vahelist kokkupõrget seltskonna juhtivate jõudude vahel põhjustas nüüd teostunud Eesti Seltsi inkorporeerimise küsimus. See on nüüd vaibunud.

Traditsioonilised koosviibimised ja eriliste pidupäevade tähistamised on järjekindlalt läbi viidud.

Mõned neist on olnud tähelepanuväärsed suurettevõtted nagu 1978. a. peetud E.V. 60-aastapäev, 1977. a. aset leidnud seltsi 20. aastapäev, linnaraamatukogus eesti osakonna loomine, omakultuurilised näitused jne. Erihuvilised grupeeringud lisavad värvi ja elevust omaelu pilti. Saarte Klubi korraldab järjekindlalt küünlapäeva pidu ja on lisanud oma kavasse jõulueelse koosviibimise. Pensionäride Klubi tuleb välja igaaastase perekonnapeoga, mida iseloomustab tabav huumor, „oma" muusika ja hea olemine. Jahimeeste Klubi korraldab igaaastasi laskevõistlusi koos järgneva „millegi erakordsega" nagu sel aastal oli selleks erakordseuseks karukintsu prae söömise.

Kohaliku E.E.L.K. kogudusel seisab ees kirikliku tegevuse 30. aastapäeva tähistamine 8. oktoobril.

Selleks tuleb kohale piiskop K. Raudsepp ja vast ehk teisigi erakorralisi külalisi.

Osa eestlaskonnaga seotud tegevusest on loomulikult kaldunud koostöösse soomlaskonnaga alates ajast, mil rajati Sault Ste. Mariesse pensionäride korterimaja nn. Suomi Eesti Maja, mis on kujunenud üle Kanada tähelepanu äratavaks musterprojektiks.

Erakordsete vaimuannetega muusikaharrastaja Arno Ambel ja ta abikaas Vilma on olnud aastaid linna ainsa ooperiühingu, Soo Opera Society, eesotsas. See asjaarmastajate rühm on jõudnud lavale tuua, kasvava eduga, kaks ooperit või operetti aastas.

V.K.

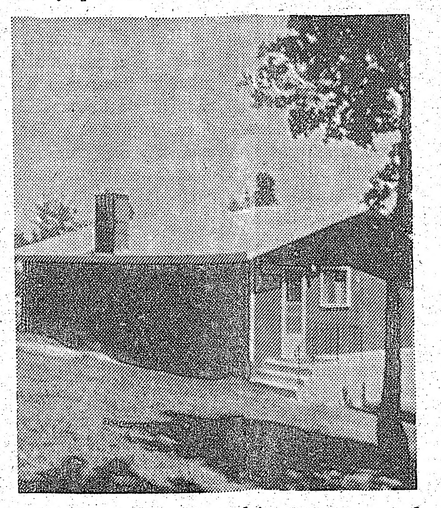

Eesti Ranna peahoone tagant vaadates 1978. aasta suvel, mil maja sai kamina. Foto: V. Kaldma

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Väiksemateks
parandustöödeks
nagu veekraanid, tualetid, alumiinium uste-akende panek jne. helistage J. MEIUSI, tel. 225-3283

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET · OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Mary Tamm televisioonifilmis

STOKHOLM — Rootsi televisioonis esitati populaarne „Pühaku" nimeline seeria. Selle viimases osas esines ka eesti filminäitleja Mary Tamm, kelle alaline asukoht on Londonis.

Selles filmis ta mängis noort, kuid kõlvatut naist Jeri Hansenit, kes andis võõrale võimule üles salajaseid andmeid, kuid millise teo eest läks vanglasse hoopis ta õde. Mitmes põnevas stseenis oli võimalik jälgida perfektse inglise diktsiooniga kauni eestlanna intensiivset mängu.

Mary Tamm on praegu 29-aastane. Ta valdab ka korralikult eesti keelt, kuigi kurdab, et oskussõnadest tuleb puudus. Ta on käinud eesti koolis Bradfordis. Londonis lõpetas ta Royal Academy of Dramatic Art, kuulsa Briti Teatri Akadeemia kahe ja poole-aastase kursuse. Peale inglise ja eesti keele, valdab ta ka prantsuse, saksa ja itaalia keeli.

Tema suurim filmiosa on senini olnud „Odessa File'is", mis käsitles endiste SS-sõjaroimarite tagaajamist energilise noore ajakirjaniku poolt, kelle pruuti kehastaski Mary. Teatrilaval on ta Londonis mänginud saksa tüdruk „Petra von Kanti kibedad pisarad" ingliskeelses versioonis. Omal vabal ajal harrastab ta ujumist ja tennist. Talle meeldib ka kirjutada ja maalida. Tema partneriteks filmides on olnud sellised kuulsused nagu Maria Schell, Maxmilian Schell ja Jon Voigt.

Mart Laanemäe Vancouveri Noorteorkestri direktoriks

VANCOUVER (VE) — Vancouver Junior Symphony Society aastapeakoosolekul 12. sept. valiti üheks juhatuseliikmeks (Member, Board of Directors) Mart Laanemäe, kes Junior Symphony poolt ülalpeetavas Vancouveri Noorteorkestris mitu aastat esimest oboed mängis.

Juhtival kohal USA teedeministeeriumis

Komandör Toomas Omri on üle viidud Coast Gard peastaabist teedeministeeriumi ja on määratud Inspector General'i Executive Assistant'iks. Inspektor General'i ülesanne on järelvalve kogu teedeministeeriumi tegevuse üle.

Toomas Omri on lõpetanud Coast Guard Akadeemia ja Navy Post-Graduate kooli magistrikraadiga administratsiooni alal. Ta töötas senini Coast Guard peastaabis eelarve ja selle täitmise järelvalve osas.

Enne Coast Guard peastaapi määramist teenis ta Coast Guard laevadel Atlandi Ookeanil Bostoni ja Norfolki baasides. Grööönimaa ja Kuuba rajoonis ning Vaikse ookeanil San Pedro baasis. Ühtlasi oli tema omal ajal Liibüas Vahemere ääres asuva Ühendriikide valve- ja sidejaama komandandiks ja mereväe distrikti staabis Long Beach'is public-relation ohvitser.

(VES)

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada **Free Estonian Publishers** nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197 .... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

MEILT VARALAHKUNUD KALLIS

MALLE PÄHN-KETEL

Sündinud 19. juunil 1938 Tartus
Surnud 28. augustil 1979 Chicagos

Sind mälestavad unustamata armastuses ja leinas

väike poeg MARKUS pühendusega:
Pean nüüd rändama
üksi — emata, kuid Sina oled minuga,
Sa juhid mind täna, eile ja igavesti —
VANEMAD
ÕDE ja VEND lastega

Armastus ei ilal kustu!

TUBLI LAHKUNUD RELVAVEND

HEITI REBANE

Sündinud 24. oktoober 1919 Vaabina vallas
Surnud 14. september 1979 Sault Ste. Marie's

Sind mälestavad leinas relvavennad

E. PÕLDMAA abikaasaga	**R. KOHLER abikaasaga**
V. KALDMA abikaasaga	**H. LILLEPOOL abikaasaga**
A. MAASIK abikaasaga	**A. AMBEL abikaasaga**
O. SIITSE abikaasaga	**H. KIIVIT abikaasaga**
E. MÄNNISTE abikaasaga	**U. SILLAVERE abikaasaga**
U. VEEDLER abikaasaga	**H. KIRS**
A. LUUBEC abikaasaga	**R. SELIMETS**
E. HIIEMA abikaasaga	**A. ALBO abikaasaga**
K. OTT abikaasaga	**A. PÕLD**
K. LEES abikaasaga	**K. MÄEOTS abikaasaga**
S. SUURNA abikaasaga	**R. KAIL abikaasaga**

ARMAST

OTTO LEESMENT'i

surnud 10. septembril 1979 Victorias, B.C.

mälestavad leinas

EDUARD ja LEIDA KALKUN

HEITI REBANE

Sündinud Vaabina vallas, Peebo koolimajas
Surnud Sault Ste. Maries, Kanadas

Sind mälestavad vaikses leinas

Puhka rahus
võõra maa mullas!

ENNI ja KARL AREND

TÄNUAVALDUS

Südamlik tänu kaasvõitlejatele, organisatsioonidele ja sõpradele, kes minu armsa abikaasa

MANIVALD RANDLA

surma puhul mind troostisid ja tema kalmu rohkete lillede ja pärgadega kaunistasid.

Eriline tänu õpetaja O. Gnadenteichile südamlikkude sõnade ja tegeliku abi eest. Korp! Ugalale, T.E. Võitlejate Ühingule, Hamiltoni V.Ü-le, K.E.V.Ü. Liidule, E.V. Sõjakooli ja Lennukooli lõpetajatele ja Hiidlaste Seltsile, kes oma järelhüüete ja lipuvalvega kaunistasid matusetalitust.

Suur tänu aupeakonsul I. Heinsoole, Eestlaste Kesknõukogule Kanadas, E. Korporatsioonide Liidule, T.E. Püssi- ja Püstoliklubile ja E. Pensionäride Klubile Torontos.

Südamlik tänu solist pr. E. Toompuule kauni laulu eest!

Sügavas leinas lesk.

ARMAST SUGULAST

ALIIDE HIIOP'it

mälestavad sügavas leinas

HENDRIK ja ELLEN perega

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS

Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad. Annetaja soovid täidetakse.

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

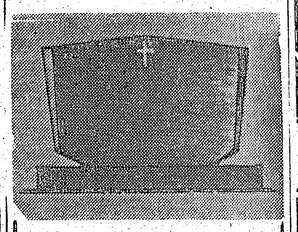

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(Davisville & Eglinton vahel)
487-2147, õhtuti 447-1286
Nigul Virro

Südamlik kaastunne ILME KUBU'le ema

ALIIDE HIIOP'i

surma puhul

JAAN EINOLA perega
ERICH PEDE perega

4812 YONGE STREET (Sheppardi lähedal) **221-1159**

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Tänuavaldus

Südamlik tänu kõigile, kes meie armsa meheõe, tädi ja vanatädi

IDA LELL'e

viimsele teekonnale saatmisest osa võtsid. Tänu praost O. Puhm'ile matusetalituse eest, organist I. Korjus'ele, solist pr. E. Valdsaar'ele ja prl. Valdsaar'ele. Samuti täname kõiki häid sõpru, tuttavaid ja korp! Sakala't kaunite lillede ja leinakuulutuste eest ajalehtedes.

Tänutundes
vennanaine A. PARVEI ja vennatütar M. ALAVER

Rudolf Jõks surnud

Tartus suri 15. augustil eesti vanema põlve lauluõpetaja ja ooperilaulja Rudolf Jõks 83-aastasena.

Ta sündis 29. veebruaril 1896. a. Tähtvere vallas Rõhu külas talupidaja kümnenda lapsena. Õppis kohalikus vallakoolis, Nõo kihelkonnakoolis, Tartu linnakoolis ja Hugo Treffneri gümnaasiumis. Juba kodus süvenes andumus muusikale, seitsmeteistkümneaastaselt aga esines ta juba Wiera teatri operettides, olles lauljaks ka mitmes kooris. Aastail 1918—1923 oli R. Jõks ooperi- ja operetitenor „Vanemuise" teatris. Tartu Kõrgemas Muusikakoolis Georg Stahlbergi lauluklassis õppivale heade eeldustega noormehele võimaldati toetust enda täiendamiseks kolm aastat prof. A. Stame juures Roomas, kus ta lõpetas stuudiumi 1928. a. kontserdi- ja ooperilaulja kutsega.

Selle järel ta oli aktiivselt tegev solisti ja pedagoogina. „Vanemuises" laulis ta kümnes ooperis ja kaheteistkümnes operetis. Ta esines ka palju oratooriumi- ja kammerlauljana, käies mõnikord ka välisriikides kontsertmatkadel. Kõikjal tõstis arvustus esile ta laulja hääle kaunist tämbrit, peent ettekannet ja eeskujulikku kooli.

Laulupedagoogina valmistas ta ette aastakümnete jooksul lauljaid Eesti teatritele, kutselistele kooridele, oli mitme koori hääleseadjaks. Tartu Muusikakooli, kus ta oli õpetajaks 1929. a. alates, lõpetas tema juhtimisel üle viiekümne laulja, kellest on saanud tähelepandavad lauljad eesti ooperis.

Kanada energiaminister hoiatab

Kanada energiaminister Ray Hnatyshyn mainis Torontos peetud kõnes, et kanadalased peavad õppima energiat kokku hoidma ning loobuma oma pillavatest eluviisidest energia kasutamisel. Minister kinnitas kui kanadalased oma eluviise ei muuda, siis on valitsus sunnitud andma seadusi, mis piiravad energia tarvidust. Hnatyshyn ei puudutanud Petro-Canada müümise küsimust, mis on kerkinud põlevaks päevaküsimuseks ja võib kujuneda saatuslikuks konservatiivide valitsusele.

Moskva lehemees ründab Khomeinit

MOSKVA — N. Liidu tuntud kommentaator välispoliitiliste küsimuste alal Aleksander Bovin avaldas artikli „Izvestija" nädala kaasandes „Nedelja", milles ta arvustas ajatollah Khomeini rezhiimi Teheranis. Bovin kinnitas, et Khomeini rezhiim baseerub usulisele fanatismile ja sellel pole stabiilseid aluseid. Ta süüdistas Khomeini rezhiimi „antikommunistlikus hüsteerias" ja sõbraliku riigi näitamises vales valguses, kusjuures ta selgelt lasi välja paista, et selle „sõbraliku riigi" all tuleb mõista N. Liitu.

Endel Loo vestleb „Kodumaas"

Tallinnas ilmuv propagandaleht „Kodumaa" toob oma 29. augustil ilmunud numbris pikema jutuajamise Toronto eestlase Endel Loo'ga, kes oma vestluses käsitab muljeid eesti teatrist kodumaal. Jutuajamise juurde on paigutatud ka Endel Loo foto.

Ajaleht „Võitleja" tuuakse Torontosse

Pühapäeval, 16. sept. toimus Torontos Ü.E.V. Keskuse esimehe A. Jurs'i kutsel koosolek ajaleht „Võitleja" väljaandmise kolleegiumi moodustamiseks. Koosolek sai oma aluse 25. aug. Seedriorus sõjameeste kokkutulekul peetud nõupidamisel, millest võtsid osa üle 30 kaasvõitleja USA-st ja Kanadast. Seal tehti Keskuse esimehele ülesandeks moodustada 3—5 liikmeline komisjon. Torontos aset leidnud koosolekust võtsid osa ksvd. A. Jurs, K. Tori, A. Kala, A. Nõmmik, H. Teder, A. Voode, H. Kivi ja E. Lindaja. Koosolekul moodustati eelpool nimetatuist „Võitleja" välja andmise kolleegium. A. Jurs valiti esimeheks ja temale anti õigus uusi liikmeid juurde kutsuda. Kolleegiumi esimeseks sammuks oli organisatsioonile põhikirja koostamine. See ülesanne anti A. Nõmmiku ja A. Kala kätesse, kes esitavad põhikirja kinnitamiseks 26. sept. aset leidvale kolleegiumi koosolekule. Organisatsioon moodustatakse „non-profit" põhimõttel ja peaks hõlmama kogu maailma eesti võitlejate ühinguid.

Senine „Võitleja" peatoimetaja A. Joonson on lubanud oma koostöö ning kaastööga kaasa aidata. Lehe vormis ja sisus tuleb muudatusi, mis on paratamatud Kanada oludes. Leht ilmub 6 korda aastas ja väljaandjad loodavad, et kõik senised kaastöölised ja tellijad oma kaasabi jatkavad. Loodetakse, et „Võitleja" leidub iga eestlase kodus ja et leht saavutab endise 3000 eksemplari suuruse tiraazhi.

Kanada välispoliitika revideerimisele

MONTREAL — Kanada välisminister Flora MacDonald mainis Montrealis, et Kanada kavatseb võtta täielikult revideerimisele oma senise välispoliitika, mis on seda vajalikum, et Kanada välispoliitikat pole üksikasjalikult analüüsitud viimase kümne aasta jooksul. Välisminister rääkis Kanada välispoliitika revideerimise vajadusest Canadian Clubi's peetud kõnes, kus ta kinnitas, et maailm on viimase kümne aasta jooksul märgatavalt muutunud.

Põhjala Tütred alustavad sisetegevusega

Gaidlipkond Põhjala Tütred alustab oma uut tegevusaastat avakoondusega 27. septembril kell 7 õhtul Eesti Majas. Uusi tütarlapsi võetakse vastu kõikidesse rühmadesse. Informatsiooniks helistada hellakeste suhtes Astrid Jõgi 487-2094 ja gaidide suhtes Margot Nortmaa 759-7230. Hellakeste koondused toimuvad edaspidi laupäeviti Eesti Maja noorte ruumis kella 9.30 kuni kella 12.00.

FINN-AUTO

Teen kõiki mehaanilisi parandusi (mitte keretöid)

3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553

RISTO SAARENVIRTA

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aastz teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1E3

Telefon 924-1408

ER abikaasaga
EPOOL abikaasaga
L abikaasaga
T abikaasaga
AVERE abikaasaga

ETS
abikaasaga

TS abikaasaga
abikaasaga

„Võitleja" e Torontosse

val, 16. sept. toimus To-
V. Keskuse esimehe A.
tsel koosolek ajaleht
väljaandmise kolleegiu-
stamiseks. Koosolek sai
25. aug. Seedriorus sõ-
okkutulekul peetud nõu-
millest võtsid osa üle
tleja USA-st ja Kana-
tehti Keskuse esimehele
moodustada 3—5 liik-
misjon. Torontos aset
osolekust võtsid osa
rs, K. Tori, A. Kala, A.
H. Teder, A. Voode, H.
Lindaja. Koosolekul
eelpool nimetatuist
välja andmise kollee-
urs valiti esimeheks ja
õigus uusi liikmeid
suda. Kolleegiumi esi-
mmuks oli organisatsioo-
irja koostamine. See
uti A. Nõmmiku ja A.
se, kes esitavad põhi-
tamiseks 26. sept. aset
olleegiumi koosolekule.
oon moodustatakse
põhimõttel ja peaks
ogu maailma eesti võit-
guid.
Võitleja" peatoimetaja
on lubanud oma koos-
astööga kaasa aidata.
s ja sisus tuleb muuda-
paratamatud Kanada
t ilmub 6 korda aastas
ljad loodavad, et kõik
astöölised ja tellijad
i jatkavad. Loodetakse,
a" leidub iga eestlase
t leht saavutab endise
lari suuruse tiraazhi.

välispoliitika erimisele

AL — Kanada välismi-
a MacDonald mainis
et Kanada kavatseb
ikult revideerimisele
välispoliitika, mis on
kum, et Kanada välis-
le üksikasjalikult ana-
iimase kümne aasta
lisminister rääkis Ka-
poliitika revideerimise
Canadian Clubi's pee-
kus ta kinnitas, et
viimase kümne aasta
gatavalt muutunud.

Tütred vad sise- ega

ond Põhjala Tütred
ma uut tegevusaastat
sega 27. septembril keli
esti Majas. Uusi tütar-
akse vastu kõikidesse
e. Informatsiooniks he-
llakeste suhtes Astrid
094 ja gaidide suhtes
rtmaa 759-7230. Hella-
ndused toimuvad edas-
eviti Eesti Maja noorte
la 9.30 kuni kella 12.00.

N-AUTO
mehaanilisi paranduse
mitte keretöid)
forth Ave. Tel. 891-9553
O SAARENVIRTA

Helilooja Arvo Pärt Londonis

LONDON — Eesti helilooja Arvo Pärt, kellest alles hiljuti oli juttu seoses tema ärajäämisega soome Kuhmo muusikafestivalilt, kuhu ta oli kutsutud aukülaliseks ja kus tema helitöid esitati — Moskva takistas viimasel hetkel tema väljasõitu — ilmus ootamatult oma helitöö „Cantuse" esitamisele Albert Hallis BBC sümfooniaorkestri poolt.

Helitöö oli pühendatud briti kuulsa helilooja Benjamin Britteni mälestusele ja oli esmaettekandel Ühendatud Kuningriigis. Ilmselt oli Soome juhtumi puhul tekkinud ja ajakirjanduses peegeldunud avalik skandaal sundinud Moskvat ümber mõtlema ja helilooja lasti seekord välja.

Pühapäeval, 9. septembril toimus Peetri koguduse surnuaiapüha York kalmistul. Esiplaanil marmorist kantslist teenimas õp. O. Puhm, tagaplaanil Peetri koguduse Vabulik Orkester, kuhu kuulus 20 mängijat ja juhatajaks oli Inga Korjus.

Uus plaan Kanada majaomanikele soodustuste tegemiseks

OTTAWA — Kanada finantsminister John Crosbie tegi Ottawas teatavaks Kanada majaostjatele soodustuste tegemise hüpoteekide intresside ja kinnisvaramaksude arvel. Finantsministri plaan erineb märgatavalt sellest plaanist, mille esitas praegune peaminister Joe Clark valimiskampaania ajal ning läheb valitsusele tunduvalt rohkem maksma esialgsest plaanist.

Plaan kujutab endast 4-ja aastast programmi ning läheb esimesel aastal maksma valitsusele 575 miljonit dollarit ja 1982. aastal 2,3 miljardit dollarit. Plaan erineb põhiliselt esialgsest plaanist seetõttu,

et Clarki originaalse plaani alusel oli hüpoteekide intressi võimalik maha arvestada maksimaalsest tulust, kuna uus rakendamisele tulev programm võimaldab mahaarvestusi teha tulumaksu summast.

Jonh Crosbie mainib, et uus mahaarvestamise moodus on tunduvalt kasulikum madalamapalgalistele majaomanikele.

Uue süsteemi raamides võimaldatakse tulumaksu summast maha arvestada summa, mis moodustab maksimaalselt 25 protsenti hüpoteegi 5000 dollariliselt intressisummast. Käesoleval aastal on see summa siiski ainult 312.50 dollarit, kuid neljandal aastal tõuseb see maksimaalselt 1250 dollarile.

Kinnisvaramaksu mahaarvestus on esimesel aastal kõigilt majadelt 62.50 dollarit kuid tõuseb neljandal aastal 250 dollarile.

Esimesel aastal võib majaomanik kogusmmas kokku hoida 375 dollarit, kuid neljandal aastal paisub see summa maksimaalselt 1500 dollarile.

Kogu plaan läheb nelja aasta jooksul riigile maksma 5.75 miljardit dollarit.

Kalevi lipkond stardib 4. okt.

Lipkonna nõupäevad peeti septembri algul Kotkajärvel

8. ja 9. sept. peeti Kotkajärvel, Kalevi Kotkajärve Kodus Toronto Kalevi lipkonna aastased nõupäevad. Nõupäevadel arutati möödunud aasta tegevust: tegutsesid kaks hunduparvikut, kolm skautrühma, vanemskautide pere ja Leegionärid. Lipkonna üldüritused olid oma Talipäev ja suvine „Metsamehe" laager.

Pikemalt arutati ja esitati tulevase aasta tegevuskava. Lipkonna 1979/80. tegevusaastal on lipkonna juhiks nskm. Peeter Loite, abideks skm. Raul Olo ja nskm. Martin Jõgi.

Nõupäevadest võtsid osa ka Vanematekogu esimees Leo Esken ja abi-esimees Rein Lainevool.

Lipkonna kolme skautrühma aastane tegevus algab 4. okt. järgmistes kohtades ja aegadel: „Taara" rühm — St. Daniel Catholic School, 160 Finch W., kell 19.00 (juht M. Jõgi — tel. 223-6622), „Vambola" rühm — St. Cyril Catholic School, 18 Kempford, kell 19.00 (juht R. Olo — tel. 661-2754), „Viru" rühm — Eesti Majas, kell 19.30 (juht R. Pajo — tel. 249-3677). Lipkonna hundutöö algab 13. okt. Eesti Majas, kell 10.00 (juht M. Tae — tel. 223-4490).

Alates 10. okt. toimub lipkonna lasketreening igal kolmapäeval kell 19.00 Eesti Maja lasketiirul.

TÄNU

Avaldan tänu kõigile kes aitasid ja toetasid mind 1979 „Tallinna Festivali" pidustuste ajal. Teie kõikide heatahtlikud soovid jäävad minule ilusaks mälestuseks. Eriline tänu pr. Milvi Puusep'ale ja hr. Kivi'le.

Kui see oleks võimalik olnud, oleksin soovinud teie kõikidega oma elamusi jagada.

SUSAN SUIT

Etniliste gruppide probleemid Hamiltoni TV-s

HAMILTON (VE) — Varem on ajalehtedes juttu olnud Hamiltonis rakendatud etniliste gruppide TV programmist „Cultural Calendar", mis edasi antakse Cable 4 TV saatejaama kaudu. Saade on võitnud kuulajate ridades suure poolehoiu ning seetõttu pikendati saateaega seniselt poolelt tunnilt ühele tunnile. Otsesaated toimuvad iga neljapäeva õhtul kella 7—8-ni „Cultural Calendar" nime all.

Saadetes on puudutatud ka eestlasi huvitavaid küsimusi — näiteks toiduainete puudust N. Eestis, kodakondsuse küsimust, varanduste pärandamist eestluse säilitamiseks ja vabadusvõitluse tõhustamiseks, n.n. „paadirahva" probleeme jne. Saatega on ühinenud ka lätlased, hõnlased, filipiinlased, kreeklased ja slovakid. Kõiki eestlasi, kes on valmis sellele tööle kaasa aitama, palutakse teatada E. Lindajale Hamiltonis telefonil (416) 383-0038.

TEIE
koolimineva
noore
õppetöö on edukam ja huvitavam, kasutades SAKSA KVALITEET
KIRJUTUS-MASINAT
Olympia
YORK BUSINESS MACHINES
286 Eglinton Ave. West
Toronto. Tel. 481-5673

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik eurocpa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

KAASMAALASED!
Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie diivanid ja toolid, vaibad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik 447-9834

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
698-2745
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates
Müüme aknaid ja installeerime
WINDOWS BOUNDS
1916 Queen E, Toronto

WORLD famous Pianos
Hea klaver on
ainaegne investeering!
Suur valik tunduva hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika instrumendid.
Remeny
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 • Tel. 363-1966

VÄRSKE MESI
2., 4., 14. ja 30. naelastes nõudes
Emil Eerme, tel. 447-2539

KORTERID.TOAD

KORTER ÜÜRIDA
ühele või kahele isikule
Yonge Eglintoni raj.
Tel. 481-1209

„Eesti Kodus"
ÜÜRILE ANDA
ühe magamistoaga korter
Tel. 449-3106

SOOME KUMMISAAPAD
saabunud • Hind $26.95 ja $29.95
FINN FASHION SHOES Ltd.
773 Mt. Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
Telefon 487-4085

ILMUS
Salme Ekbaum
„KOHTUMINE LENNUJAAMAS"
(romaan)
EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV
Hinnad tellijaliikmeile:

	üksikraam.		poolsari (6 raamatut)	
	br.	köit.	br.	köit.
USA ja Kanada $	6.90	9.—	39.—	52.—

Kaanehind mitteliikmeile: br. $9.—, köit. 11.50

Arno Vihalemm
„ÜHE KEELEGA KANNEL"
(riimitud ja riimimata antiluulet)
Hind $6.—
ESINDAJAD KANADAS:
A. Viirlaid, 63 Glen Davis Cresc., Toronto M4E 1X7, Ont.; Estonian Publishing Co. „Meie Elu", 958 Broadview Ave., Toronto M4K 2R6, Ont.; E. Kalm, R. R. 2, Breslau, Ont. N0B 1M0; E. Kivestu, 588 Westluke Ave., Montreal H4X 1P7, Que.; V. Lenk, 511 Lawson Rd., London, Ont. N6G 1Y1; H. Lille, 1 Eriksdale Rd., Etobicoke M9C 2B5, Ont.; V. Metski, 6 Dawn Rd., St. Catharines L2N 4M7, Ont.; L. Normet, 343 Cannon St. E. Hamilton, Ont. L8L 2C1; K. Pikker, 3876 Pandora St. N. Burnaby, B.C. V5C 2A5; V. Sprague, 2313 Samuel Drive, Ottawa K1G 3C3, Ont.; The Scandinavian Shoppe, 279 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2; U. Veedler, 47 Kent Ave., Sault Ste. Marie, Ont.

FINN TASTE BAKERY
7 Grantbrook Ave. (Finch Plaza)
(Finchi nurgal, Bathursti ja Yonge vahel)
TELEFON 225-0824
Pagariäri neile, kel on peen maitse
Ari avatud: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
(Esmaspäeviti suletud)

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

NORDEN REALTY INC. — Realtor
2810 Victoria Park Ave., Suite 105, Willowdale, Ont.
Ostu või müügi puhul helistage
RAIMO SAARKOPPEL
kontoris 499-4181, kodus 499-3406
Üheperekonna-elamud, ärid, korterimajad, suvilad, maad, farmid, mortgage'id jm.

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII
võtab tellimisi vastu alumiinium uste, akende ja välisseina katete tööde peale (aluminium siding). Neljas värvis alumiiniumist veerennid ilma jätkudeta (ühes tükis). Tasuta hindamine.
Töö kiire ja korralik.
H. OSSO, tel. 884-4558 ja 832-2238, Richmond Hill, Ont.
Met. lic. nr. B 888

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2205, kell 3—5 p.l.

Murdmaa-suuskade VÄLJAMÜÜK
TÄIELIKUD SUUSAKOMPLEKTID täiskasvanuile
(suusad, saapad, kepid, mähised, kontsaplekid)
Riidematerjale ja klaaskaupu valitud välja
ODAVMÜÜGIKS
30% kuni 50% hinnaalandusega
SUOMI-AITTA
ESMAJÄRGULISED IMPORT-ARTIKLID SOOMEST
2031 YONGE ST., TORONTO, ONT. M4S 2A2 • TELEFON 483-6650
Avatud: esmasp, teisip., kolmap. 10—6, neljap., reedel 10—7.30, laup. 9—4

SPORT

Eesti Kalev võitis soomlasi jalgrattasõidus

Eesti Kalevi jalgratturite grupp võitis Soomes, Hyvinkääl korraldatud jalgrattasõidu võistlusel soomlasi punktidega 24—16. Vanal Hämeenlinna rajal toimunud võistlusel oli tulemuste tase üsna kõrge. 1 km distantsil võitis hea tulemusega soomlane Kari Myyryläinen 1.08,0. 4 km distantsil oli parim kalevlane Uno Haavik ajaga 4.57,8. Grupi ajaks oli Kalevil 4.37,0, mis on eriti hea tulemus. Eestlane Uno Haavik on tänavu suvel eriti hästi esinenud ja saavutanudl mitmeid võite ka mitmepäevases etapivõistluses.

1 km lendaval stardil jäi eestlane Tony Teesalu ainult 0,1 sekundi võrra taha. T. Teesalu on noorte N. Liidu meister, kus tema rekord on 1.09,8. 4 km grupisõidus eestlaste 4.37,0 on ülivõimas tulemus. Gruppi kuulusid Uno Haavik, Markko Vilipson, Runo Ruuben ja Mallor Tyrna.

Viimaseks võistlusalaks oli 55 km maanteesõit, kus mõlemad maad panid välja 5-liikmelised meeskonnad, kuid punkte arvestati ainult kolme parema juures. Võistlus oli väga pingeline, juba mõne kilomeetri järel oli selgunud kolmest võistlejast omaette grupp, kuhu kuulusid kalevlased Mallor Tyrna ja Markko Vilipson ning soomlane Ismo Suomi. Neile järgnes teine kolmik, kus olid kalevlased Tony Teesalu ja Uno Haavik ning soomlane Kari Myyryläinen. Suures lõppspurdis tuli esikohale siiski soomlane Myyryläinen ajaga 1.14,25, teisele kohale jäi Markko Vilipson ja kolmandale soomlane Ismo Suomi. Teesalu oli viiendal ja Haavik kuuendal kohal.

Spordiuudiseid kodumaalt

Veemootorspordis Voronezhi veehoidlal tuli Eesti koondis neljandaks. Individuaalselt võitis tallinlane Lembit Aaslav-Kaasik 350 kuupsentimeetriliste kuutrite klassis, saavutades N. Liidu meistri tiitli.

o

Ida-Saksamaal peetud jalgrattasõiduvõistlusest võttis osa Tallinna maanteesõitja Raul Oja, kes tugevas rahvusvahelises konkurentsis 45 km kriteeriumisõidus saavutas 5. koha. 195 km grupisõidus, millest võttis osa 75 jalgratturit viiest riigist, oli R. Oja seitsmes.

o

Prantsusmaal Nizzas peetud rahvusvahelisel kergejõustikuvõistlusel tuli esikohale kolmikhüppes Jaak Uudmäe tulemusega 16.69.

o

Eesti kergejõustiklasi on suve lõpupoolel käinud Soomes võistlemas. Maailma parimate odaviskajate maal saavutas kahel korral esikohad eestlane Heino Puuste, Nokias 80.62 ja Raumas 82.26. Naiste võistlustel tuli samadele kohtadele Raili Kadarik, tulemused vastavalt 49.22 ja 48.92. Tarmo Valgepea võitis Keraval kõrgushüppe tulemusega 2.15, Ramon Lindal jooksis Nokias 200 m ajaga 21,9. Tamperes saavutas R. Lindal teivashüppes oma hooajatippmargi 5.20, kuna esimeseks tuli soomlane Antti Kalliomäki 5.40-ga.

o

Leedus, Vilniuses toimus noorte spordivõistlus, kus eestlane Tõnu Sepp Tartust tegi uue Eesti noorterekordi kolmikhüppes tagajärjega 15.38.

o

Põltsamaal selgus Eesti tänavune meister 30 km maanteejooksus. Võitjaks tagajärjega 1.34.44,0 tuli tartlane Aare Kuum.

o

Riias peetud karikavõistlustel sai tallinlane Heino Sild esikoha kuulitõukes tulemusega 19.59, kuna Enn Rohula 18.79-ga jäi kolmandale kohale. Vasaraheites oli parim Jüri Tamm tagajärjega 73.10, Mihkel Konsa jäi kolmandale kohale 800 m jooksus ajaga 1.51,8 ja Helgi Parts kettaheites viiendale kohale tagajärjega 59.18.

o

Linzis, Austrias peetud metssealaskmise maailmameistrivõistlustel tuli tartlane Matti Jõgi maailmameistriks laskmises vahelduva kiirusega märki. Koos kolme venelasest kaaslasega püstitati uus maailmarekord 1533 silma. Olümpiaharjutuses aga jäi ta kolme venelasega koosnevas meeskonnas kolmandale kohale 1527 silmaga. M. Jõgi on varem kahel korral, Melbourne'is ja Münchenis tulnud maailmameistriks.

RISTSÕNA NR. 1004

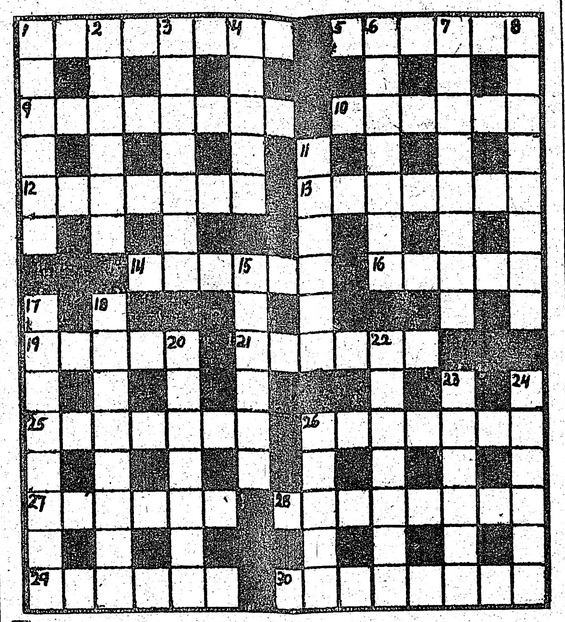

Põikread: 1. Valitseja tiitel, 5. Õnnetus liiklusvahendiga, 9. Seal peab linnavalitsus oma koosolekuid, 10. Hunnide juht, 12. Ühe lehtpuu alaliik, 13. Põhjapoolust ümbritsev piirkond, 14. Ühe inimtõu esindaja, 16. Lähe, algus, 19. Ratsaväelane mõnedes maades, 21. Lõik, ala, 25. Mitte kaugel, 26. Endine Kanada peaminister, 27. Tiirle, pöörle, 28. Mitme toidu tooraine, 29. Teatud liiki luuletus, 30. Väikelinn Eestis.

Püstread: 1. Ühe usundi püha raamat, 2. Siseelundid, 3. Mask, 4. Rünnak, 6. Veetaim, 7. Liiguvad ühest kohast teise, 8. On see, kel pole isamaad, 11. Tihe mets, 15. Sarvloom, 17. Noor veis, 18. Vereringe häiretest tingitud kehaosa närbumine, 20. Aastas on 52 . . ., 22. Ennustaja, 23. Kavand, visand, 24. Enesele, 26. Lahing muistses eesti vabadusvõitluses.

RISTSÕNA NR. 1003 LAHENDUS

Põikread: 1. Iva, 4. Torma, 7. Asi, 10. Sirk, 11. Orus, 12. Alg, 13. Basel, 16. Ora, 17. Juga, 18. Eton, 19. Pas, 20. Linna, 23. Muu, 25. In, 26. Kas, 27. Onn, 28. Du, 29. Ida, 31. Nemad, 33. Emu, 34. Isis, 35. Elva, 36. Ime, 37. Sõdur, 40. Ijk, 42. Karm, 43. Omal, 44. Sai, 45. Kirss, 46. Ada.

Püstread: 1. Isa, 2. Viljandimaa, 3. Argus, 5. Oja, 6. Mäe, 7. Aroom, 8. Surnud majad, 9. Isa, 13. Balanss, 14. Sun, 15. Leander, 19. Pii, 21. Ise, 22. Noa, 24. Uuu, 30. Aseri, 32. Med, 33. Evima, 36. Iks, 38. Õli, 39. Uks, 41. Kla.

Kergejõustikuradadelt

Soome—Tshehhoslovakkia kergejõustiku maavõistlus peeti Mikkelis, kus Soome tuli 26 punktiga võitjaks. 10.000 m jooksjaile auhindade kätteandjaks oli kunagine olümpiavõitja Emil Zatopek, kes sai publikult suurema aplausi kui selle distantsi võitja Martti Vainio.

Soomlased said kaksikvõidud vasaraheites, kus Juha Tiainen heitis 71.30 ja Harri Huhtala 70.12; kõrgushüppes Juha Porkka 2.17 ja Matti Nieminen 2.14; 10.000 m jooksus Martti Vainio 28.32,8 ja Kaarlo Maaninka 28.40,2; kuulitõukes Reijo Ståhlberg 20.85 ja Markku Tuokko 20.03; teivashüppes Antti Kalliomäki 5.20 ja Kimmo Pallonen 5.10 ning odaviskes Arto Härkönen 86.88 ja Esa Utriainen 83.28.

5000 m jooksus oli üheks osavõtjaks ka Montreali kuldmedalimees Lasse Viren, kes aga jäi kolmandale kohale.

o Chicagos toimus uudne üritus. Eesti Maja „Supelsakste grupp" dr. Imre Pagi ja Viivi Remmeti juhtimisel korraldas ühise automatka läbi Ohio, Lääne-Virginia, Põhja-Karoliina, Lõuna-Karoliina, Tennessee, Kentucky ja Indiana osariikide. Auto-ekskursioon alustas matka 25. augusti varahommikul, tagasi Chicagosse jõuti 3. septembri õhtul.

RAAMATUID

müügil

„VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Hanno Kompus — Kustutamata nälg kunsti järele	11.—	35
L. Wahtras — Liivaklass	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	95
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Karin Saarsen — Lohengrini lai kumine	4.50	15
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	4.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	35
Leho Lumiste — Alamuse Audrea — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
Ants Vomm — Varjud (luuletuskogu)	8.—	30
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	6.30	40
A. Käbin — Vaim ja muld	5.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	3.—	20
H. Oja — Koputused eneses (luuletuskogu)	1.50	25
H. Oja — Tunnete purdel (luuletuskogu)	2.75	25
A. Küng — Mis toimub Soomes?	14.—	30
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—	40
E. Sanden — Mitme näo ja nimega	12.50	30
E. Sanden — Loojangul lahkumine Tallinnast	16.20	50

RAAMATUID LASTELE:

Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

Kui päästjaks sai ime...

Hiljuti avaldasime „Vaba Eestlases" teate soome madrusest, kes kukkus Atlandil laevalt vette ja ujus 23 tundi vees enne kui ta USA allveelaeva poolt päästeti. Soome ajaleht „Helsingin Sanomat" on oma 19. augusti numbris avaldanud pikema loo sellest traagilisest kuid õnnelikult lõppenud sündmusest, mille mõnevõrra lühendatult edasi anname.

1.

Antti Antero Kamppuri, 37 aastat vana, pole kunagi kartnud merd. Selle asemel pole talle kunagi meeldinud päästenöör ega päästevöö. Ta peab end natuke hulljulgeks, surnud emagi oli kord öelnud, et selliselt „poeg ei jõua kunagi täisealiseks".

Kui soome meremees kukkus merre, hakkas ta appi karjuma, et tähelepanu äratada ja abi saada, kuid sel hetkel laeva ahtrilaine paiskas ta suu vett täis, mis lämmatas hääle. Ta lootis siiski, et ta kaks töökaaslast tulevad jälle laevatekile ja märkavad ta kadunud olevat. Kuid Soome kaubalaev jätkas rahulikult oma reisi 13-sõlmelise kiirusega Florida lõunatipu suunas, et sealt mööndes võtta kurss New Orleansile.

Antti Kamppuri vaatas võimetuna pealt, kuidas tema laev liikus mereselja taga oleva horisondi poole. Sel hetkel ta tundis esmakordselt, et tal võib halvasti minna.

Kuid varsti ta lootused siiski ärkasid: umbes poole tunni pärast sama laev tuli tema suunas tagasi ehk viie, võib-olla koguni kolme kilomeetri kaugusele. Nüüd teda otsiti. Ta oli võimeline nägema komandosillal kahte pikksilmaga merd vaatlevat meest. Ta tõstis lainetest käe, et näidata oma asukohta. Kuid lõpuks laev keeras talle külje ja siis oma ahtri ning kadus aegamööda horisondi taha.

Kamppuri oli vabastanud end üliriietest ja saabastest. Ta alustas oma pikaajalist ujumist lainete, väsimuse ja surma vastu. Ees seisis mehe ja mere vaheline jõukatsumine.

Ilusad ilmad Atlandil

Finnlines'ile kuuluv M/S „Finnbeaver" oli sel korral sõidul Mustalt merelt Mississippi jõele ja sealt edasi Brasiiliasse. Laeval oli 29 meest, kapteniks oli Tapio Knopp.

Kamppuri mäletab nüüd oma teekonna algust „tragikoomilise reisina", kus aeg kulus oodates katusele sülitades. Kõigepealt lendas ta Las Palmasesse, kust sõideti Batumi reidile Venemaale. Siis tulid juhised, et nüüd sõidetakse Odessa lähedale. Seal lossiti umbes kakssada tonni lastiruumi ja tuldi tagasi reidile. Siis mindi mürgituskai juurde, kuna maisi hulgast leiti mingisuguseid putukaid. Laev tehti pimedaks ja kogu meeskond pandi nädalaks hotelli; kolm meest magas ühes ruumis ja koridodris olid gruusia käimlad.

Mustalt merelt 36.000-tonnine „Finnbeaver" läks Gibraltari ja Kariibi poole tühjana, raskuseks vesilast.

„Minu meelest üle Atlandi liikudes olid liiga ilusad ilmad. Kogu suvi oli läinud nii, et polnud kordagi kiigutada saanud", seletas Kamppuri.

Laupäeval, 11. augustil täitus 37 aastat sellest, kui Antti Antero Kamppuri Viiburis sündis. Täiealiseks saanud mehe sünnipäeva pühitseti laevas üsna lõbusalt, nii kuidas merel ja meremeeste hulgas on üldine komme. „Finnbeaver" kündis merd mõnisada kilomeetrit eemal Florida päikeseküllasest „kuldrannikust". August on neil vetel higistama panev oma niiske kliima ja kõrge temperatuuriga. Siit oma tugevuse saav Golfi hoovus viib soojust Põhjamaade veteni tugeva patarei taoliselt.

Liiklus Florida idarannikul on olnud viimasel kuul tavalisest elavam ja salapärasem. Haiti Duvalieri perekonnatürannia eest pagev paadirahvas on teinud avariisid randa jõudes. Kolumbiast saabunud roostetanud kauba- ja banaanilaevad katsuvad vedada salaja Floridasse narkootilisi aineid. USA rannavalvel on meeste ja varustuse puudus ja on peagu võimetu nende vastu tegutsema.

Valesamm viis üle parda

Pühapäeval mõned „Finnbeaveri" mehed parandasid Kamppuri sünnipäevapeo järel oma päid. Tööd jatkusid normaalsel viisil. Õhtupoolikul Kamppuri ja kaks teist meest vedasid keulast kesklaevale, komandosilla alla, plaate, mis põletati õhuventilaatorites.

Tavaliselt „tunke" ehk mootorimees Kamppuri töötas kuumas masinaruumis; nüüd oli teda siiski kutsutud tekile värvima. Soovides enne värvimisele asumist kontrollida, kas reeling vajab enne parandamist, alustas ta ringkäiku.

„Läksin väljaspoole reelingut ilma kaitsenöörita olukorda uurima. Eksisin kord astudes, jalg libises ja selle järel üks käsi. Jõudsin teise käega veel haarata reelingust, kuid nii õnnetult, et hakkasin langema. Viimasel hetkel ei jäänud muud üle kui katsuda end laevast tõugata nii kaugele kui võimalik, et ei sattunuks propelleri keerisesse."

Nii oli tulemuseks, et Antti Kamppuri oli meres oma elu eest võitlemas ja laeva teel New Orleansi poole. Mees otsustas asja siiski võtta võimalikult rahulikult, kuna teadis, et paanika ei suurenda enesesäilitamiseks võimalusi.

Kamppuri hakkas koera-stiilis ujuma. Lainetus oli umbes poole meetri kõrgune, takistades teda hõljumast. Peaaegu pilvitust taevast lõõmav päike hakkas ujujat põletama.

„Ma mõtlesin, et ujun aina pool tundi korraga ja katsun selle järel olla selili viis, kümme minutit ja puhata käsi neid üleval küljel hoides. Kogu aja oli siiski vaja vältida laineid, mistõttu kukal hakkas kõigepealt kipitama."

Paar tundi päevavalgust, siis kiiresti mööduv hämarus ja selle järel öö. Kamppuril olid kaaslasteks ainult kuu ja tähed; nendele tuginedes ta hoidis suuna lääne poole, vähemalt 100 kilomeetri kaugusel oleva Florida ranniku suunas. See navigeerimine siiski ei õnnestunud, sest kuuvalgus oli nii tugev, et linnade tulekumad ei saanudki nähtavale tulla.

Võitlus algab

Soolane merevesi pani kurgu põlema ja tegi silmad kibedaks, kuna lained hõõrusid Kamppuri kaenlaaluseid. Kamppuri püüdis minna öö kirkama valguse suunas, mis heiastus mustast merepinnast petlike kangastustena. Vähe enne kesköödpühapäeva ja esmaspäeva vahel ta uskus nägevat majakalaeva tulesid.

„Hakkasin sinna poole ujuma. Mõtlesin, et siin on veel üks võimalus pääsemiseks. Pärast keskööd mõistsin siiski, et mõõnavesi vedas mind hoopis eemale ja märkasin end olevat peagi tuledest kaugel."

Siis Kamppuri veel ei teadnud, et ta oli kolme sõlme kiirusega Golif hoovuse süleluses ja liikus kirde suunas kaugenedes neist randadest kuhu ta oma elu päästmiseks püüdis.

Esmaspäeva hommikul, kui koit jõudis Atlandi kohale, võitles Kamppuri merega. Keegi ei otsinud teda. „Finnbeaveril" peeti ta saatus ilmselt selgeks, laev andis teate Kamppuri kaduma minekust Miami rannavalvele alles kell 9.45 esmaspäeva hommikul, mil ta oli vees olnud juba 19 tundi.

Lootus ja kartus

Jalad ja käed muutusid elutuks. Üha rohkem soolast merevett tungis ta suhu ja kopsudesse. Päike karistas teda uuel päeval juba valusamini. Soolases merevees hõõrdunud silmad hakkasid nägema ilmutusi lainehargul.

„Vaadeldes kogu öö igasuguseid valgushelke, hakkasin hommikupoole nägema mastitulede helkimisi merel. Ujusin jälle nende poole ja märkasin siis, et maste ei olnudki olemas. Siis mõtlesin, et kas üldse enam midagi näen, kui sellised eksiviirastused hakkasid silmis keerlema."

Kibedad pettumused viisid ta vaid ühele arusaamisele: ujumist mõne objekti poole ei saanud enam teha, kuna meri kandis teda tugevamini edasi. Kamppuri katsus end lainetele lebama panna. Äkki tekkis uus lootussäde: meres hõljus õngekork, mis pidi kalastajale kuuluma. Kamppuri otsustas püsida selle juures, ehk kalurid tulevad õhtul tagasi.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

VABA EESTLANE

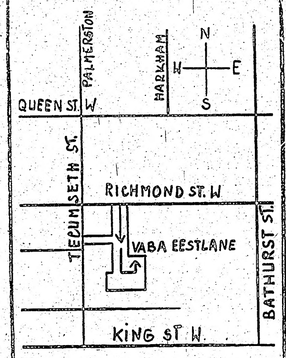

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70,
Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Marie Neumann 80-a.

MARIE NEUMANN

Vaevalt keegi oskab sellele nooruslikult säravale daamile kaheksatkümmend helmest keesse lugeda. Ta ise ütleb, ei saagi, sest ta on kaks korda sündinud!

Esimest korda 17. sept. 1899. Teist korda sündis ta 15. juulil 1941, Narva jaamas, kui ta tulest, pommidest ja laskemoonast purustatud vangivagunist välja hüppas.

Nii mitmegi inimese eluloo kohta öeldakse, et see on nagu romaan, mida peaks ainult kirja panema. Seda eriti Marie Neumann'i puhul, sest väga vähesed on Siberisse määratud loomavagunist pääsnud.

Ja Marie Neumann ongi oma eluromaani kirjutanud — inglise keeles, lootuses, et saab kirjastada ja selle kaudu tutvustada mida kõike eesti rahvas pidi läbi elama, kui kaks kiskjat teda lõhki kiskusid.

„Saved from Siberia" — on armastuseromaan. Ei, mitte tavaline. Tavaline armastuseromaan on kokku võetud ühte lausesse, mida Walter Neumann ütleb oma abikaasale, kui neid NKVD meeste vahel vanglasse viiakse: „Tänan armsam! Meie elasime need 18 aastat väga hästi!"

Siis algab uus: romaan vabadusearmastusest.

Marie Neumann oli 1920—26. a. õpetajaks Narva I algkoolis ja vene keele õpetajaks Eesti Keskkoolis. Uue seaduse järele abielupaar ei tohtinud samas koolis ametis olla ja Marie Neumann asus Tartu Ülikoolis õigusteadust õppima. Lõpetas ülikooli 1929. a. sügisel, töötas Narvas vann. adv. abina 1935. a., mil vastu võeti vann. advokaadiks. Töötas iseseisvalt kuni Saksamaale põgenemiseni 1944. a. augustis.

Abielupaar Neumann'id vangistati 26. juunil 1941. Koju jäi kopsupõletikuga haige 6-a. tütar, kes emale saateks lausu: „Ema, ära näita oma pisaraid."

Marie Neumann kirjeldab vanglaelu reporteri stiilis, ilma kibeduseta. Ühe inimliku vangivalvuri kaasabil saab ta paar kirja vahetada lapsehoidjaga, kuid peab kirjad läbiotsimise eel allaneelama.

Ta pannakse üksikkongi. Ühuta kongis on lämbumine lähedal, kuid jälle leidub valvur, kes kongi ukse pisut praotab. Sel ööl avab ta südame Jumalale, palub abi ja juhatust. Järgmisel hommikul on tal tagasi võitlusvaim: nõuab kommissarilt oma asju tagasi, sest teda oli arreteeritud, kuid mitte süüdi mõistetud. Teda süüdistati salakuulamises. Ta kohtas mitmeid inimlikke valvureid, kellede kasuks ta sakslaste ajal tunnistamas käis.

Siis jõuab 15. juuli. Stukad pommitavad Narva jaama. Plahvatuse hoog lööb loomavaguni ukse praokile, vang kisub ukse rohkem lahti ja hüppab vabadusse, kuigi laskemoona vagunid plahvatavad.

Kuid vabaduses viibimine nõuab jatkuvad põgenemist — teda tuntakse liiga hästi. Ta saab tunda nii sõbralikke kui ka eemaletõrjuvaid käsi. Suures vaimukindluses pääseb ta hävituspataljoni käest — ja siis lõpuks, umbes 5-nädalalise varjamise järele, jõuavad kohale sakslased ja ta saab koju.

Marie Neumann töötab jälle advokaadina.

Kuni tuleb põgeneda, aga siis juba koos tütrega, õega ja selle pojaga, ning 19 kohvri ja pakiga!

Elu Saksamaal algab harjumata tööga: pesupesemise ja kohvilaua kokkuklopsimisega.

Järgmine amet — kaardipanemine ümbruskonna sakslannadele! Siis 19 kohvri sisu vahetamine toiduainete vastu, kuni tuli õmblemisega toitu teenima hakata — mis sest, et nõel harjumata käes liikuda ei tahtnud.

Vene komisjon püüab suurele kodumaale vedada vaikses saksa külas elavaid eestlasi. Ainuke abi on ameerikaste üksus. Siis selgub, et eestlasi on DP laagrites ja Haunstetten'is leiab peatuspaiga ka Marie Neumann oma omastega. Ta on laagrikomitee liige.

Aga inimene püüab iseseisvusele: kui teatati, et Kanadasse vajatakse rätsepaid, oli kaks aastat koolis käinud õmblejanna Marie Neumann ainuke eestlaste seast, kes vastu võeti! Ta oli üksik, kuid viimasel minutil oli tal ka 13. a. tütar kaasa võtta.

Jõulu eel 1948 on õmblejanna Marie Neumann tütrega Torontos. Temast saab nööbiõmblej, kuna tütar läheb 14-kooli ja õpib juba neljandas keeles.

Kui sõiduarved on makstud, saab Marie Neumannist traagelniidi välja tõmbaja. Töö kõrvalt võttis ta raamatupidamise ja ärimasinate kursuse. Kolides Montreali oli tal õnne 73-dal katsel tööd leida!

Aga töö üksi ei rahuldanud: Marie Neumann alustas õppimist Sir George Williams College'is, mille lõpetas 1958. a. B.A. kraadiga.

Kui tütar ja perekond Vancouverisse elama asusid, siis tuli ka Marie Neumann 1965. a. Vancouverisse ja jatkas tööd raamatupidajana.

15. juulil 1941 enne kui plahvatus vangivaguni ukse praotas, oli ta palvetanud ja palunud pääsemist Siberiteest, et ta veel kümme aastat oma lapse eest saaks hoolitseda.

Jumal on Marie Neumannile armuline olnud, ta palve on mitmekordset täitmist leidnud. Tema armastusromaan vabadusega on kestnud!

Ja soovime, et see veel kaua kestaks!

TOIVO LAANEMAE

UUDISEID KODUMAALT

Haapsalu 700 aastapäeva pidustuse puhul korraldati ka kaks kunstinäitust. Eesti Riiklik Kunstimuuseum korraldas näituse „Läänemaa motiive kunstis", teisel näitusel tutvustati kohaliku kunstiklubi liikmete töid. Näituse ajal toimus ka arutelu mille järel näidati filme kunstnikest J. Võerahansust, A. Reindorfist, E. Allsalust ja R. Tiitusest. Külastati ka A. Laikmaa majamuuseumi Taeblas ja viidi lille tema kalmule.

*

Kodumaal on üsna sagedane kalapüügieeskirjade vastu eksimine, kuigi iga Eesti NSV Kalastajate Seltsi astuda soovija peab sooritama kalapüügieeskirjade tundmise katsed. Ometi rikuvad seltsi liikmed püügieeskirju. Imelik on ainult tähele panna, et Haapsalu rajoonis on lubamatult püügilt kinni püütud peamiselt Tallinna inimesi, eriti just vene nimelisi inimesi, kes vist arvavad, et antud seadused pole okupantide suhtes kehtivad. Tänavu pandi kalapüügi keelu sildid nende veekogude äärde, kus kalapüük oli keelatud, kui aga sildid oli paigale pandud ja esimese jõe juurde tagasi jõuti, olid sealsed keelutahvlid juba maha murtud ja põõsastesse või vette visatud. Mitmed kinni võetud kalastajad aga olevat vabandanud oma eksimust põhjendusega, et nad ei teadnudki millise jõe juures nad kala püüdsid. Kuid kaarte, kus veekogud oleks nimetatud, ei tohi inimeste kätte usaldada, need on N. Liidus sõjasaladuseks.

*

N. Liidus elatakse Suureks Isamaasõjaks nimetatud võitude aupaistes. Ometi on korduvalt nurisetud, et sõjainvaliidid on unustatud või neile on tagatud ainult madalaimad eksisteerimise võimalused. Nüüd otsustas nn. „Vabariigi valitsus", et lisaabinõuna Suure Isamaasõja invaliidide aineliste tingimuste parandamiseks anti neile õigus osta järelmaksuga müüdavaid kaupu ilma esimese sissemakseta, kusjuures krediidisumma tuleb tasuda 36 kuu jooksul."

*

Kodumaal ei käi mitte ainult pioneerid suvelaagris, vaid Tartu rajooni Kärkna majand saatis nuumikud s.o nuumatavad ja poegivad emised väiksemaisse suvelaagreisse. Põhjus polnud mitte neile kommunistliku kasvatuse andmises, vaid Kärkna sigalate viletsolukord, kus sigu kasvatatavat veel ammugi amortiseeritud, s.o. arvelt maha kantud hoonetes.

*

Avinurmes valmis tänavu suvel staadion, mis oli juba ammu olnud kohalike sportlaste unistuseks. Staadioni asukohaks valiti vana liivakarjäär ehk liivaauk, mis senise liivaveo tagajärjel oli saanud katlakujulise ilme. Kaks aastat tagasi algasid mullatööd, auku tuli laiendada, selle põhja tõsta ja tasandada kuni saadi ruum normaalmõõtmelisele staadionile. Suure töö olid teinud kohalikus õpilaste töö- ja puhkelaagris viibijad, enamikus Avinurme keskkooli õpilased. Staadion avati 4. augustil kohalike sportlaste võistlustega.

*

Juba kolmandat aastat tegutseb Põlvas luuleklubi, kus liikmeiks on omaloominguhuvilised Põlva, Võru, Valga ja Tartu rajoonidest. Ühiselt arutatakse loomingut, uuritakse värsiõpetust ja kohtutakse kutseliste poeetidega. Seekord oli külalisi ka Tallinnast ja Loksalt. Kolm päeva oli tööd ja puhkust, võistlust ja lauluindu, sauna- ja järvemõnusid. Muude kõrval korraldati ka võistlus Saarjärve laulu tekstile.

*

Omaaegne Eesti merekindluse asukoht Aegna saar on saanud hinnatud puhkealaks ja tõeliseks tervisetsooniks. Suvel on aga saarele soovijaid rohkem kui vastuvõtutingimused lubavad. Aegnas on igal kuul puhkusel 700 inimest, mõned neist perekondadega. Laste jaoks on rajatud mänguväljak. Kavas on heakorrastada supelrand ja metsapark ning muid uuendusi. Kirjeldusest jääb siiski mulje, et saarele ei pääse mitte igamees, vaid selleks on vaja luba.

*

Kodanik Aksel N. Tallinnast kavatseb lahutada oma abielu ja siis lahutatud abikaasa korterist välja tõsta. Asi näib lihtsana, kuid asja uurimisel selgus, et abielu lahutamise korral ükskõik kumma abikaasa siüi läbi ei kaota abikaasad õigust eluruumi kasutamisele. Ka ei anna abielu kehtetuks tunnustamine iseendast veel alust välja tõsta kodanikku, kes asus eluruumi seoses abiellumisega. Ainult kui abielluv kodanik varjas abielu registreerimist takistavaid asjaolusid või asus eluruumi muul ebaausal põhjusel ning see abielu tunnistati kehtetuks, kaotab kodanik õiguse eluruumi kasutamisele. Kuid kehtetuks tunnistatud kooselust sündinud lapsed ei kaota ka siis õigust eluruumi edasisele kasutamisele.

*

Augusti teisel poolel algas Pärnus ja Kihnus sügisene räimepüük. Rasvast sügisräime tahetakse hooajal püüda plaani kohaselt vähemalt 200 tonni, millest 30 tonni soolatakse rapitult ja saadetakse rannaräimena müügile, suurem kogus aga suitsutatakse. Kuhu see valmina suunatakse, selle kohta puuduvad andmed.

Toetasid EKN tegevust

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas rahvuslikku tegevust on käesoleval tegevusaastal aprilli, mai ja juuni kuudel 1979 oma panusega majanduslikult toetanud alljärgnevad kaasmaalased:

A. Aarma, Uno Abe V. Alasi, Anne ja Peeter Altosaar, Richard Antik, M. Arget, Helle ja Jaan Arro, Erich ja Mari Aser.

Maiu Betlem, Emil Eerme, A. ja A. Esop.

Maie Gray, Voldemar Gustavson.

A. Haavaniit, Anette Haljaste, T. Helde.

Hilda Joasalu, Alexander Joutsi, Hilme Joutsi, Ott Jürisson.

A. Kaarna, A. Kaarsoo, Ed. ja H. Kaju, A. ja R. Kalda, Alvine Kaldma, F. Kanger, Alice Kattemaa, Heldur Kiivit, K. Kilu, L. Kirik, Marta Kivik, Rahel Olbrei-Kompus, Elise Kopli, A. Koppa, Arno Koppel, Paul Kriisa, U. Krusberg, Linda Kruus, Hilda Kuhlberg, E. ja R. Kulama, Ida Kull, Herta Kuslapuu, Vally Kõks, Rein Künnapuu.

Malle ja August Laansoo, A. Laanvere, Maria Laas, Guido Laikve, Ants ja Liis Lanno, Ants Laur, Voldemar Lehtmets, Alfred ja Ingel Lellep, Jaan Lepp, Meta Lepp, Ilmar Leps, Risto Liivoja, William Lohuaru, Liisa Lomp, Tiiu ja Aksel Loorpere, A. Luik, Joh. Luksepp, Osvald Luukas, Anne ja Rein Läte, Juhan Läte, Lidia ja Ed. Lüüs.

Artur Maasik, Karl Maasik, Ester Mandra, Ellen Martens, Arnold ja Voldemar Matiisen, T. Metsala, A. Miliunas, Kaarel Mitt, Eero Muna, Raimond Mägi.

Magda Niitenberg, M. Nurming, Kaalep Ots.

Joosep Paist, Arvo Pallop, Juhan ja Linda Pallop, Lydia Pals, L. Pant, Leida Parik, E. Parss, Aino Pello, Tamara Pedjasalu, Leo Pirosok, Voldemar Pirson, Meta Puhvel, H. Pärn, Walter Püss.

Paul Rabisson, A. Raudsepp, A. Reimann, E. Reintee, Juhan Reis, Jakab Remmelg, Salme Riives, Uno Roose, A. Ruusauk.

Hans Saar, Hilja Saar, Leo Saar, Vaike Saarna, Külli Saartok, Viktor Saliste, Elo Sillamaa, A. Smith, Helga Soans, Hugo ja Juta Soolepp, E. Soomet, Jaan Soots, J. Stern, Max Suit, Meeme Sultson, Lembit Susi, Vaike Sägi.

Tõnis Tambre, Martin ja Linda Tamm, Aarne Tammisaar, Jakob ja Friida Terts, Martin Tiisler, Osvald Tork, Toronto Eesti Ühispank, Jaan Tõnissoo.

M. Vabasalu, Riho Valiste, Hella Vallner, Vancouveri eestlased, Ilmar Vark, E. Vesk, L. Viinamäe, J. Vilumets, Winnipegi Eesti Selts „Side".

Toimetusele saadetud kirjandus

AJA KIRI nr. 3 (21) — 1979. Uues numbris on avaldatud „Tõel pole kodumaal", „„Porno"-ajakiri"?, lugeja veerg, toimetaja veerg „Parem „ajakiri"!", P. Reets „Ideoloogia eliksiir", E. Klaar „Metroo kultuuripäevad", Enel Melberg „Naistekirjandusest", P. Umblia „Usun oma ajasse"; „Teised lehed": „Poolpäevalehest" „Eesti Päevalehes", fotokoopia „Poolpäevalehe" esimesest numbrist", „Suletud raamatukogud", väljavõte „Pravdast" Tallinna Kreutzwaldi-nim. Riikliku Raamatukogu halva olukorra üle, E. Klaar „Mis? Kus? Kellele?", märkmeid laudkonnavestlusest „Kirjandus teelahkmel", „MÜ kolmteist", T. Virkhaus „Kunstnikud kotist!", lehekülg AnnaLiisa Leksikonist „Õlikriis", „VEKSA seminar '79", I. Mikiveri ülevaade eesti luulest, H. Mürk „Veel käokirjast", „Teateid" Trent 79 ja VEKSA seminaride sisulisest küljest. Kaanel toimetusele saadetud kirjandust ja uusi teoseid raamaturiiulil.

BALTIMORE EESTI ORGANISATSIOONIDE BÜLLETÄÄN nr. 142 — 1979. Sisus: Lilian Maiste pühendusluuletus bülletääni kauaaegse toimetaja A.J. Leinjärve 80. sünnipäevaks, H. Ederma „Kilomeetritulp näitab viiteist", B. Lige „Usaldus", T.E. „Pilk mööda-nud suvele", Truuta „Kirjanik Arnold Sepp loomingu peeglist minu ees", J.P. „EVÜ Marylandis peakoosolek", kuulutusi ja informatsiooni eelolevate sündmuste kohta.

Maailmas 11 miljonit pagulast

WASHINGTON — USA kongressi poolt teostatud uurimuse kohaselt on maailmas praegu umbes 11 miljonit põgenikku. See uurimus tehti senaator Edward Kennedy soovil ja näitab, et pagulaste arvuline suurus ja olukord ei parane lähematel aastatel, vaid vastupidi võib ootustekohaselt veel märgatavalt tõusta. Uurimuse põhjal soovitati Liitunud Rahvaste Organisatsioonil pagulaskonverents kokku kutsuda nende probleemide lahendamiseks või vähemalt arutlemiseks. Samuti soovitati korraldada ülemaailmne pagulasaasta.

Kesk-Idas ja Põhja-Aafrikas arvatakse olevat umbes neli miljonit põgenikku, nende hulgas 3,4 miljonit palestiina pagulast. Umbes 3,5 miljonit on mitmel pool Aafrikas ja ülejäänud 4 miljonit on peamiselt Aasias.

Miks ebaõnnestus . . .

(Algus lk. 2)

pannud. Presidendi vend tolleaegne kohtuminister Robert Kennedy mainis, et president Kennedy oli valmis maandujaid toetama kuigi teda oleks pärast seda nimetatud agressoriks, kuid Valgesse Majja saabus informatsioon invasiooni käigust 5—7 tunnise hilinemisega.

Invasiooni ajal viibisid Ühendriikide lennukikandjad, millede tekid olid tulvil rünnaklennukitest, invasioonikoha lähedal. Kennedy oli esialgu keeldunud Ühendriikide lennukite rakendamisest kuid võitluste kolmandal päeval kui maandujad olid juba kaotuse lävel, tegi ta korralduse mõningate ameerika lennukite kasutamiseks. Kuid ka see operatsioon läks viltu, kuna tekkis äpardusi sidepidamisel ning lennukikandjatelt ei tõusnud ükski lennu õhku.

19. aprillil, päikeseloojangu ajal, oli maandumisoperatsioon likvideeritud ning suurem osa invasioonisõduritest marssisid Castro vangilaagritesse.

Mõned operatsiooni planeerijatest mainivad, et Bay of Pigs'i üritust on valesti tõlgendatud. Planeerijad uskusid, et nad selle maandumisoperatsiooniga tekitavad suuremaid ülestõuse Castro vastu kogu Kuubal. Sellest ei tulnud aga midagi välja, kuna kaks päeva enne maandumisoperatsiooni teostatud õhurünnakutega oli Castro pannud oma politsei- ja sõjajõud häireolukorda, kes arreteerisid kümned tuhanded kahtlusalused.

ERIC HARELA, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
331 Sheppard Ave. E. Willowdale
TELEFON 224-0444
Aeg kokkuleppel

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331
Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, kupsised. Lihapirukad.
Soome rukkileib
EUROOPAMAITSELISED
JUUSTUD, KALAKONSERVID,
DELIKATESSID
Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—2. Esmasp. suletud.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 20. septembril 1979 — Thursday, September 20, 1979

KIREV MAAILM

PEKING — Samal ajal, kui USA asepresident Walter Mondale külastas Hiina presidendi asetäitjat Dengi, peeti Pekingi peatänaval meeleavaldus. Selle oli korraldanud „5-nda aprilli" nimeline grupp. Meeleavaldajad nõudsid, et noored, kes varem olid arvustanud Dengi ja parteijuhtkonda ja niitid on arreteeritud, saaksid avalikud kohtuprotsessid. Pärast seda, kui valitsus vangistas aprillis meeleavaldajad ja kriitiliste lehtede seintele kleepijaid, pole meeleavaldusi toimunud.

STOKHOLM — Rootsi kuningas Carl Gustav ja kuninganna Silvia reisivad 6—9. novembrini ametlikule külaskäigule Austriasse. Austria president Rudolf Kirschschläger külastas Rootsit mais 1976. Austrias avab kuningas arvatavasti rootsi-austria sümpoosioni energiasäästmise alal.

CHICAGO — Dr. Joyce Brothers on leidnud, et kirikuõpetajad on parimad abielus olevad armastajad. Need mehed on ühendanud hoolitsuse, vastastikuse kommunikatsiooni ja vastutustunde seksuaalse suhtlemisega. Teistes ameerika abieludes on olukord praegu täiesti tasakaalust väljas, nagu selgus 78-ndal American Hospital Association konverentsil peetud aruannetest.

MARDIID — Malagas ja Barcelonas on avastatud kokku 13 koolerajuhtumit. Barcelonas suri üks haige. Valitsus väidab, et mingit epideemiat ei saa tekkida, kuna haigusjuhtumid olevat väga tugevasti isoleeritud.

KIIEV — Kodanik Ukrainast leidis maa seest 85 kuldraha, mis kokku väärt umbes 25.000 dollarit. Aga kuna ta ei teatanud leiust politseile, mõisteti ta kolmeks aastaks vangi. Talle tuttav naiskodanik mõisteti viieks aastaks vangi, kuna ta katsus müüa münte — see olevat kullaga spekuleerimine.

TORONTO — Kanada Rahvusliku Suurnäitusel (CNE-l) küsitleti 15 õpilast, kas nad võiksid lugeda peast „Meie Isa" palve. Intervjueerimisel selgus, et ainult üks 15-st õpilasest teadis seda. Praegu on Toronto koolivalitsuses arutlusel hommikupalve küsimus, kuna paljud nõuavad selle kaotamist või asendamist vaikse hetkega.

HELSINGI — Helsingi-Vainikkala piirialade ümbrust puhastatakse ja jaamaehitusi korrastatakse. „Silmade pesemise" põhjustab Moskva olümpiamängude lähenemine, kuna soomlased loodavad, et paljud mängudele sõitjad kasutavad sõiduks teed läbi Soome.

NEW YORK — Kas teate, et 100-aastane sõda kestis tegelikult 116 aastat (1337—1453), et panama kaabud valmistatakse peamiselt mitte Panamal, vaid Ekuadoris ja et kaamelikarvadest riidehari on tegelikult valmistatud orvavakarvadest.

EDMONTON — Edmontoni politsei arreteeris neli alaealist last, süüdistades neid varguses, mille üldväärtus tõusis sadadesse dollaritesse. Lapsed, kellest kolm olid 8-aastased, olid suve jooksul varastanud mänguasju, raamatuid ja riietusesemeid Edmontoni äridest. Vargajõugu pealikuks oli 11-aastane tüdruk.

HELSINGI — Soome arste meelitatakse Rootsi tööturule. Soome keelt rääkivaid arste vajatakse kõigepealt neisse piirkondadesse kus asub rohkesti soomlasi. Rootsi ametivõimud on mures, et Rootsi asunud soomlased ei saa küllaldaselt tervishoidlikku teenindust oma emakeeles. Praegu on Rootsis umbes 150 soome arsti, kes on läinud sinna omal algatusel. Nad ei ole siiski olnud huvitatud töötamast neis piirkondades, kus asub soomlasi.

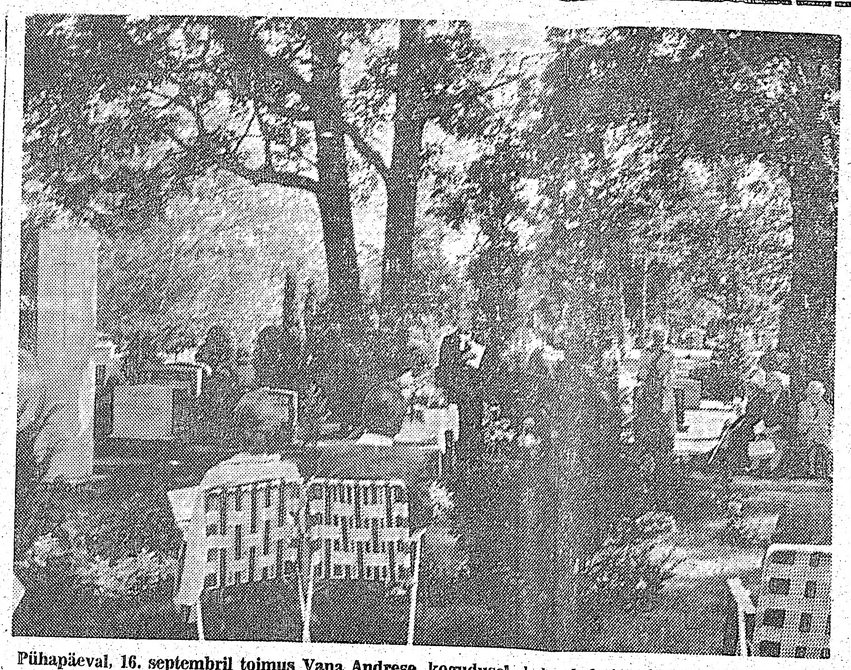

Pühapäeval, 16. septembril toimus Vana Andrese kogudusel kaks kalmistu-jumalateenistust. Esimene oli Mt. Pleasant'i kalmistu eestlaste osas ja teine York kalmistul. Kuna ilm oli südasuvi-Kalmistu-jumalateenistus toimus ajal, mil 35 aastat tagasi põgeneti kodumaalt ja paljud need, kes siis vallisid vabaduse, puhkavad Kanada mullas. Pildil õp. A. Taul jutlustamas.

Muhamedi seadused on julmad ja ebaõiglased

Vitsanuhtlus, käte amputeerimine ja kividega surnuks heitmine jälle kasutamisel

Ajatollah Khomeini tegevus kunagiste islami seaduste rakendamisel tänapäevases Iraanis, on läänemaailma poolt võõristusega vastu võetud. Kunagiste seaduste kehtima panekul on hukka mõistetud vargaid, prostituute ja alkoholi tarvitajaid. Need süüteod on osa läänemaailma elutavadest. Küllap muhamediusu kõrge vaimulik teab ise, kuidas oma rahvast moraalselt ja eetiliselt kasvatada ning ka mõjukamad olevat, kui armastusega tehtavad ligemise ümberkasvatamise katsed.

Maailmas arvatakse olevat umbes 900 miljonit muhamediusulist, kes elavad umbes 70 riigis. Puhtaid, islami seadusile ja kommetele põhinevaid riike on siiski üsna vähe, umbes tosina võrra.

Selle all on mõeldud niisuguseid riike, mis ühel või teisel viisil on kohaldanud oma seadused muhamedi usklike püha raamatu Koraani määrustele ja käskudele.

Tuleb meeles pidada, et islam sellisena ei käsita vaid usku, vaid ka eriti ranget ja läänemaailma inimestele väga toorest seadlusandlust, mis põhimõtteliselt piltlikult võttes on „silm silma, hammas hamba ja keha keha vastu".

Eriti tugevasti on Koraani seadused ja mõtted leidnud rakendust praeguses Iraanis, kus hukkamised on igapäevased nähted. Samad mõtted on tulnud esile ka Pakistanis, kus kindral Zia al-Haqi valitsus pani islami seadused maksma käesoleva aasta veebruaris. Esimene ohver, kes kunagi süüdi mõisteti vanade inglaste seaduste põhjal, oli äsja hukatud endine Pakistani peaminister Zulfikar Ali Bhutto.

Need kuriteod, mis on Koraanis eriti nimetatud, puudutavad alkoholi kasutamist, seksuaalset suhtlemist väljaspool abielu, vargust, röövmõrva ja laimavaid väljendusi.

Näiteid tähtsamaist punktidest selles vaba maailma võib-olla brutaalseimas seadusandluses:

Vitsanuhtlus. Vits või kepp peab olema valmistatud ühest osast ja meelsamini nahast, elastsest metaltorust või puuoksast. Selles ei tohi olla sõlmi ega selle paksus ei saa olla üle 1,25 sentimeetri ja pikkus üle 1.22 meetri.

I. Vitsanuhtluse sooritusviis:

a) Enne kui vitsanuhtlus täide viiakse, tuleb karistatav seadusliku arsti poolt läbi uurida, et saada selgusele, kas ta võib karistust kanda, ilma et sellele võiks järgneda karistatava surm.

b) Kui süüalune on karistamiseks liiga vana või füüsiliselt liiga nõrk tuleb karistus täita nii, et sellest poleks ohtu tema tervisele. Teisiti öeldes kepihoopide löögivahe tuleb hoida selline kuidas karistusaluse tervis lubab.

c) Kui karistusalune leitakse haige olevat, tuleb karistuse täideviimine lükata edasi selle ajani, kui tema tervislik seisukord lubab selle toime panekut.

d) Kui karistusalune on rase naine, tuleb karistuse täideviimine lükata ajale kaks kuud pärast sünnitust või võimalikku nurisünnitust või aborti.

e) Kui ilm on karistuse täideviimisel liiga külm või kuum, tuleb selle täideviimine lükata edasi senikauaks, kui ilm on normaliseerunud.

f) Karistuse täideviimise juures peab täidesaatjal olema kohal seaduslik arst, kelle kohus on määranud karistuse juurde.

g) Karistuse täideviija peab olema erapooletu ja „küpse" mõtteviisiga isik.

h) Karistuse täidesaatja peab kasutama vitsa või keppi mõõdukalt, ta ei tohi keppi hoovõtmiseks tõsta oma peast kõrgemale, ka ei tohi ta karistusaluse ihu vigastada kepihoope andes.

i) Iga löögi järel peab kepihoobi andja kepi tõstma karistusaluse ihult ega mitte seda kehal vedama.

j) Keppidega tuleb hoope jagada ühtlaselt üle karistusaluse keha, nii et ühte kohta ei satu rohkem kui üks löök. Samuti ei tohi lüüa pähe, näkku, vastu kaela või rinda.

k) Vitsanuhtluse saajal tuleb kasutada islami seaduses ettenähtud riideid. Teisiti öeldes, teda ei tohi lahti riietada.

l) Meest karistades peab mees seisma püsti, kuid naist karistatakse istudes.

Vitsanuhtlus või kepikaristus on islami seaduse kohaselt üldine karistusviis, mida võidakse ka 30 kepilöögi ulatuses välismaalastele kohaldada. Pakistanis kasutusel olev 9. punkti kohaselt karistatakse eriti rangelt vargust.

Punkt 9. See, kes on leitud süüdi varguses, tal tuleb parem käsi randmest saadik maha raiuda.

1) Kui sama isik on süüdi veel teises varguses, tuleb ka tema vasak käsi maha raiuda, kuid seda võib teha ka vasaku jalaga.

2) Igaüks, kes on leitud süüdi veel kolmandas varguses, või veelgi rohkemas sellises süüteos, heidetakse vangikongi elu lõpuni.

Väljaspool abielu olevaid suhteid ja abielurikkumisi karistatakse Koraani seaduste järgi surmanuhtlusega, mis täidetakse kividega surnuks heitmisega.

Siiski nõutakse väga pädevaid, tunnistajate varal kindlaks tehtud tõendeid, et süütegu on tehtud, mistõttu n.ö. valetunnistust ei saavat ega tohtivat juhtuda.

Kividega surnuks heitmise surmanuhtlus sooritatakse järgmisel viisil: See tunnistajaist, kes on olnud võtmepositsioonil kohtuprotsessil, alustab kividega heitmist. Kui kivide heitmine jätkub, tulistatakse karistusalune surnuks, kuid sel ajal peab kivide heitmine veel jatkuma.

On öeldud, et varstí võivat kogu araabia maailma meessugu olla ühekäelised, kuna vargus olevat väga levinenud. Ka näib olevat ainult naised need, kes abielu rikuvad, meeste kohta ei näi Koraani seadused käivat.

Arafat külastas Hispaaniat

MADRIID — Palestiina Vabastamise Organisatsiooni juht Yasser Arafat viibis kolm päeva kestnud külaskäigul Hispaanias, kus tal olid pikemad nõupidamised peaminister Adolfo Suarez ja välisminister Marcelino Oreja'ga. Arafat kiitis Hispaania valitsuse „progressiivset" hoiakut Palestiina araablaste suhtes ning atakeeris Ühendriikide välispoliitikat. Arafat nimetas äsja omalt kohalt lahkunud Ühendriikide saadikut Liitunud Rahvaste Organisatsioonis oma „heaks sõbraks" ja pidas vajalikuks kritiseerida USA neegripoliitikat.

Somoza süüdistab Carterit

BONN — Endine Nikaraagua president Anastasio Somoza süüdistas Washingtoni oma kaotuses ja kasutas eriti president Carteri ründamiseks teravaid ning vulgaarseid sõnu saksa ajakirjale „Stern" antud intervjuus.

Ta nimetas Carteri keeldumist Nikaraaguale relvade müümisel isiklikuks sõjakuulutuseeks Somoza vastu selle „sohilapse" poolt.

„Nikaraaguas polnud vaesust ega õnnetunde puudust, mis sundis mind lahkuma, vaid internatsionaalne kommunistide plott, mida oli õnnistanud suurim tapja Carter", ütles ta kibestunult.

Somoza, kes elab praegu Paraguays eksiilis, ütles ajakirjale, et ta soovib pöörduda tagasi Nikaraaguasse, kuigi mitte mõnele ametlikule võimupositsioonile.

Õiguslikud probleemid

Toora Kolla, see punase habemega Eestimaa mees, ärritub alati oma sisemuses nii, et peab plahvatama ja oma protestitunnet ka teistele peale suruma. Ta on korduvalt ärritunud uudiseid kuulates või ajalehest lugedes, kui mõni mees, kes oma abikaasa on maha lasknud või muul viisil surmanud, on juriidiliselt õigeks mõistetud ja siis unustatakse kogu see küsimus hoopis ära.

Kolla on veel seda vanaaegset sorti vaadetega, et mees võib oma naisest lahti saada siis, kui taevas tunneb, et naine on ingliks saamiseks küpse ja ta siit kurjast maailmast oma juurde kutsub. Muud teed ja kombinatsioonid ei mahu Kolla mõtteisse olgu seal muid krutskeid kuipalju tahes. See vaade oli tal juba noore mehena, kui ta altari ees end elulõpuni julges siduda. Seda pole suutnud muuta ka need sõbrad, kes ühel või teisel viisil on oma esimestest elukaaslastest lahti saanud, uued ja kaunimad leidnud ja igati võiksid talle eeskujuks olla.

Nüüd on sageli peetud nädalaid kestvaid kohtuprotsesse naisetapjate üle, mis eriti seal lõunaaabri juures suurt tähelepanu äratavad. Need protsessid on riigile läinud maksma sadu tuhandeid dollareid, advokaatidele toonud hiigelsissetulekuid ja lõpuks, kui süüdlane on otse eluks ajaks vangistusse mõistmise äärel, teda siiski ei saadeta vangikongi värvilist TV-d vaatama, vaid saadetakse koju, mees puhas kui siis maailma sündinud. Ainult revolver pannakse eluksajaks politseiarhiivi. Näib et kõik on õnnelikud sellise protsessi lahenduse üle, ainult Kolla viibib unetult voodis, näeb maailmalõpu ennustusi ja leiab, et ülekohtulaine lämmatab väikseimagi õigustunde.

Ta saab isegi aru, et selliseile maailmaprobleemidele kaasa elamisel pole otsest vajalikkust. Aga tal on juba selline seismograafilise tundlikkusega sündmusile kaasa elav meel. Ta ainult ei saa aru tänapäevasest kohtusüsteemist ega õiguse alustaladest. Kuidas suudetakse neid õigeks mõista, kes on eksinud käsusõna ja kõigis riikides kehtival olevate seadusparagrahvide vastu? Kuhu jääb siis õigus, või on õiguse sirgjoon kadunud sest ajast peale, kui see paragrahvikonksuks keerati?

Nende raskete ja lahendamata probleemidega leiab ta poliitiliste küsimustega kalli kaasmaalase ja naabri. Enne kui Kolla jõuab oma asjust rääkida, kuuleb ta selle hädakisa energiahinna, kohvi ja alatasa tõusvate viinahindade pärast. Kui Kolla saabki sõna nagu jalapõia uksevahele torgata, ütleb naaber ükskõikselt, et mis ta nii tühiste asjadega aega viidab, sest . . . Ja kummardub siis Kollale lähemale ja ütleb salapäraselt:

— Aga miks peaks naisetapja süüdi mõistetama? Kui ta vangi pannakse, oleks tapmine olnud ju asjatu. Kohtunikud on targad mehed ja näevad põhjuste sügavamaid põhjusi: eks naine sai sellepärast kõrvaldatud, et mees saaks uuega õnne katsuda. Eks eesti rahvalauluski juba ole öeldud, „naise tapsin, taeva läksin". Küll need esiisad mõtlesid sellega uut mesinädalate seitsmendat taevast! Kui sa Kolla selliselt asjale lähened, siis muutub tänapäeva maailmas vähemalt üks asi selgeks!"

Ja Kollale lööbki arusaamine nagu välguplahvatus mõistuse selgeks: kui inimene nii tõsise sammu ette võtab kui naise enneaegselt ära saatmine, siis tuleb õigusemõistjail tema elu mitte enam raskemaks teha, vaid lasta tal minna selle juurde, kes selle raske sammu on põhjustanud. Olgu vähemalt punkt selles õnnelikus loos.

JUTU JUKS

Suvelõpu pidu Jõekäärul

Möödunud laupäeval korraldasid Toronto Eesti Naisselts ja Jõekääru krundiomanikud ühise suvelõpu peo, mille raames toimusid ka tennise ja võrkpalli võistlused. Päeval toimus ka krundiomanike aastakoosolek, kus külalistena viibisd Georgina vallavanem (mayor) G. Tales ja kohalik vallavolinik (councillor) hr. Ross. Neile esitati rohkelt küsimusi aktuaalsetest päevaprobleemidest, milledele nad selgitavalt vastasid. Korraldajad saabusid kohale juba reede õhtul ja kohe algas kibe töö ja korraldamine. Laupäeva hommikul vara algas ka köögis hoogne töö ja toitude valmistamine, et õigeaegselt toime tulla. Seal keetsid, küpsetasid ja praadisid Helju Novek, Susie Kolga, Ly Rannala, Elli Potsepp j.t. Spordiala korraldajad seadsid korda võistlusväljakud kus võistlesid Jõekääru tennisklubi liikmed ja külalised.

Peolisi hakkas juba varakult Jõekäärule saabuma, et veeta mõni mõnus tund Jõekääru ilusa looduse rüpes ja hingata värsket männimetsa õhku.

Peo juhatas sisse lühikese sõnavõtuga krundiomanike ühingu laekur Voldemar Salurand, mille järele algas õhtueine mida pakkusid Jõekääru virgad daamid.

Tantsuks mängis Georg Iltali orkester. Õhtu eeskavalises osas esinesid lauluettekannetega Toronto Eesti Kodust saabunud külalised pr. A. Haljaste ja pr. V. Musta ning M.Vabasalu.

Loterii looside müümisega tegelesid agaralt prouad Novek, Potsepp, Salurand ja teised. Loteriil oli rikkalikut võite, suured tordid Rooneeme ja Anette pagaritööstustelt, nahkesemeid E. Rubergilt, üks maal ja teisi mitmesuguseid väärtesemeid.

Pärast loosimist algas jälle tants mis vaheldumisi kohvi joomise, vestlemise ja laulmisega kestis hommikutundideni.

J. S—gi

Sotsialistid said Norra valimistel lüüa

OSLO — Norras toimunud omavalitsuse valimistel said sotsialistid erakordselt tugevalt lüüa. Kui omavalitsuse valimiste asemele oleks toimunud parlamendivalimised, siis oleks peaminister Odvar Nordlsi sotsialistide partei võimult pühitud ning tema asemel oleksid valitsuse moodustanud parempoolsed. Valimistel olid peamisteks kõnealusteks probleemideks maksud, rannikul toimuvad õlipuurimised ja majutamisküsimused.

Rootsi valimistulemuste lõplik selgitamine võtab veel aega, kuna kaugematest maadest saabuvad hääled ei ole veel kõik kohale saabunud ja nende lugemine jatkub. Sotsialistide ja kommunistide bloki ühekohaline valimisvõit ripub juuksekarva otsas, kuna varasemad kogemused näitavad, et välisriikides elavad Rootsi kodanikud ei poolda sotsialistide parteid. Praeguste tulemuste kohaselt on sotsialistide-kommunistide blokil 349 liikmelises parlamendis 175 kohta ja kodanlistel parteidel 174 kohta. Vaatamata sellele et pahempoolsetel on parlamendis üks koht rohkem on nad valimistel saanud 2000 häält vähem kodanlistest parteidest.

Veel kaks Bolshoi tantsijat hüppasid ära

LOS ANGELES — N. Liit sai järjekordse prestiizhikaotuse osaliseks kui Los Angelesis hüppas Bolshoi balletitrupist ära abielupaar Leonid ja Valentina Kozlov. Ühendriikide välisministeerium kindlustas mõlemale tantsijale asüüli. Varem hüppas teatavasti samast trupist ära esitantsija Aleksander Godunov, kelle abikaasal Ludmilla Vlasoval ei õnnestunud koos mehega põgeneda ja ta viidi tagasi N. Liitu. Leonid ja Valentina Kozlov tantsisid Los Angelesis peaosi kahes Bolshoi trupi poolt esitatud balletis. Bolshoi trupp sõitis Los Angelesist pärast pikemat ringsõitu Ühendriikides tagasi Moskvasse.